

Manfrotto
Imagine More

Jiří Škořepa
fotokurS.y.cz

Fototahák 9

Jak si správně
vybrat dobrý
fotografický stativ

Fotografujte ještě lépe!

Poděkování

Tato e-kniha by nevznikla bez pomoci mnoha dalších lidí.

Speciální díky patří Jakubovi Stejskalovi a Janu Erbenovi ze společnosti Stedis s.r.o. za řadu cenných informací ke konstrukci a vlastnostem stativů. Dále Martinovi Gallie za spoustu zasvěcených postřehů nejen o fotografování dlouhých expozic.

A mé partnerce lvě za to, že je mi, nejen ve fotografování a psaní, oporou.

Vydání fototaháku podpořila společnost Stedis s.r.o., výhradní zástupce značky Manfrotto pro Českou a Slovenskou Republiku. Z čehož mám doopravdy radost. Stativy Manfrotto a Gitzo mne provází (foto)životem dlouho a vím, že je na ně spolehnutí.

Jak správně vybrat dobrý fotografický stativ, první vydání, 2019,
© Jiří Skořepa. Všechna práva vyhrazena. Fotografie použité v knize jsou
dílem autora.

Tato e-kniha smí být pro osobní a nekomerční užití volně šířena a dále
zveřejňována a to výhradně jako celek v nezměněné podobě. Komerční užití
knihy nebo jakékoli její části (včetně částí textu či obrázků) je možné pouze
s výslovným souhlasem autora.

Jak správně vybrat fotografický stativ

Co se dozvíte v tomto Fototaháku?

Nač myslit před pořízením fotografického stativu a stativové hlavy?

Podle čeho vybírat?

Proč se říká, že se stativ kupuje minimálně na dvakrát?

Jaké jsou typy stativů a nač si dát pozor?

Jak stativ správně používat.

Jak na údržbu a jednoduché opravy stativu

Šikovné pomůcky a drobné doplňky stativů

Obsah

Proč vznikl tento fototahák?	5
K čemu mít stativ?	6
Kdo se bez dobrého stativu těžko obejde?	6
Dobrá, nejspíš potřebuji stativ	10
Jak pořídit vhodný stativ a přitom se nezruinovat?	11
Pojďme tedy vybírat stativ	13
Cena – aneb kde vzít a nekrást?	32
Značky a „takyznačky“	35
Mé osobní zkušenosti?	37
Stativ mám. Ještě něco dál?	40
Používání stativu v praxi – několik doporučení	48
Co se může hodit o stativech vědět	57
Životní etapy dlouhočasníka a jeho stativů	69
O autorovi	74
O projektu „Fototaháky“	75
O značce Manfrotto	76

Proč vznikl tento fototahák?

Dnešní začínající fotograf si umí, na základě recenzí, srovnávání a testů, vybrat dobře fotoaparát i objektiv. Zato volbu stativu velmi často tragicky podcení. Což je zkušenost mnohokrát prakticky ověřená na mých individuálních kurzech fotografování, na různých expedicích, workshopech i setkáních.

Neříká se nadarmo, že stativ se kupuje minimálně nadvakrát. Poprvé ten levný, až napodruhé ten použitelný. Někdo ovšem neskončí u druhého stativu a má jich doma lesík. Včetně mne ;-).

K čemu se vůbec vláčet s těžkým stativem v éře superúčinných stabilizací jak u objektivů, tak u fotoaparátů, které navíc umí skvěle a s minimem šumu fotit i na vysoké ISO?

Pokud vás napadla tahle otázka, pak vězte, že i dnes je pro spoustu fotografických disciplín dobré vybraný stativ stále nenahraditelný. A pravděpodobně ještě po velmi dlouhou řádku let nenahraditelný bude.

Povedu vás úskalími výběru toho správného stativu. Tak, abyste si ten dobrý koupili už napoprvé.

K čemu mít stativ?

Stativ provází fotografy už od pravopocátků. Tehdy byl nutností, exponovalo se časy v řádech minut až hodin. V mnoha oblastech fotografie zůstává stativ nepostradatelný stále, jen dřevo a železo nahradil ve větší míře dural, hořčík či karbon.

Účel stativu

zůstává stále týž: Eliminovat pohybovou neostrost, která vzniká pohybem fotoaparátu během expozice snímku.

Původní podoba jednoduché trojnožky doznala řadu různých vylepšení, mimo jiné

- možnost vysunutí či otočení středového sloupku
- volné polohování středového sloupku
- Hák na spodním konci středového sloupku pro zavěšení zátěže
- nezávislé polohování každé nohy zvlášť
- výměnné hroty, koncovky do píska či sněhové talíře na koncích nohou

Kdo se bez dobrého stativu těžko obejde?

Fotografové - krajináři

Díky stativu mohou používat vysoká clonová čísla (a tedy velkou hloubku ostrosti) při časech, které jsou z ruky neudržitelné. Ze stativu se také daleko lépe uhlídá kompozice. A z držení fotoaparátu vás neboli ruce ani při dlouhém čekání na vytoužený okamžik toho nejlepšího krajinářského světla. Snímky noční krajiny jsou jen tak z ruky nemyslitelné.

Strážce přístavu. Snímek nábřeží v Senji (Chorvatsko), pořízený dlouhou expozicí za pomoci stativu a ND 2000x filtru VFFOTO. Dlouhý expoziční čas dal vyniknout motivu, rozostřil nepodstatné a uklidil zbytečnosti v pozadí.

Sony A7R, SONY FE 100–400 mm f/4,5–5,6 GM OSS, 218 mm, ISO 100, f/8, 5 min 22 s

Dole: Snímek stejné scény, nábřeží v Senji (Chorvatsko), pořízený též s pomocí stativu ale výrazně kratší expozicí bez ND filtru. Stativ posloužil jen k tomu, aby byl snímek ostrý – 1/6 s na 104 mm teleobjektivu nelze z ruky udržet.

Sony A7R, SONY FE 100–400 mm f/4,5–5,6 GM OSS, 104 mm, ISO 100, f/20, 1/6 s

Fotografování dlouhých expozic

Fotografovat dlouhým expozičním časem stopy mraků na obloze, mléčný příboj či rozmlžené vodopády, to bez stativu prostě nejde.

Fotografování interiérů

Fotografování interiérů pro realitní kanceláře či komerční prezentace využívají série snímků, pořízených z téhož místa. Bud' pro expoziční bracketing (série různě exponovaných snímků, po složení dokáže zachovat kresbu jak v jasech za oknem, tak uvnitř) nebo ke skládání panoramat (ne vše jde vyřešit širokouhlým objektivem, už jen pro jeho zkreslení). Nutností je dostatečně stabilní stativ takové výšky, aby bylo možno fotografovat z úrovni lidských očí.

Fotografové panoramatických snímků

Díky stabilnímu stativu mohou přesně srovnat fotoaparát, nastavit správné překrytí a exponovat sérii snímků. Mnohdy víceřadé nebo s expozičním bracketingem.

Fotografové staveb a architektury

Stativ velmi napomůže přesně nastavit kompozici a srovnat linie. Dovolí používat vyšší clonová čísla pro perfektní vykreslení všech detailů aniž fotografa limituje delší expoziční čas. Velmi dlouhá expozice navíc „vymaže“ ze snímku davy kolejdoucích.

Fotografové ohňostrojů

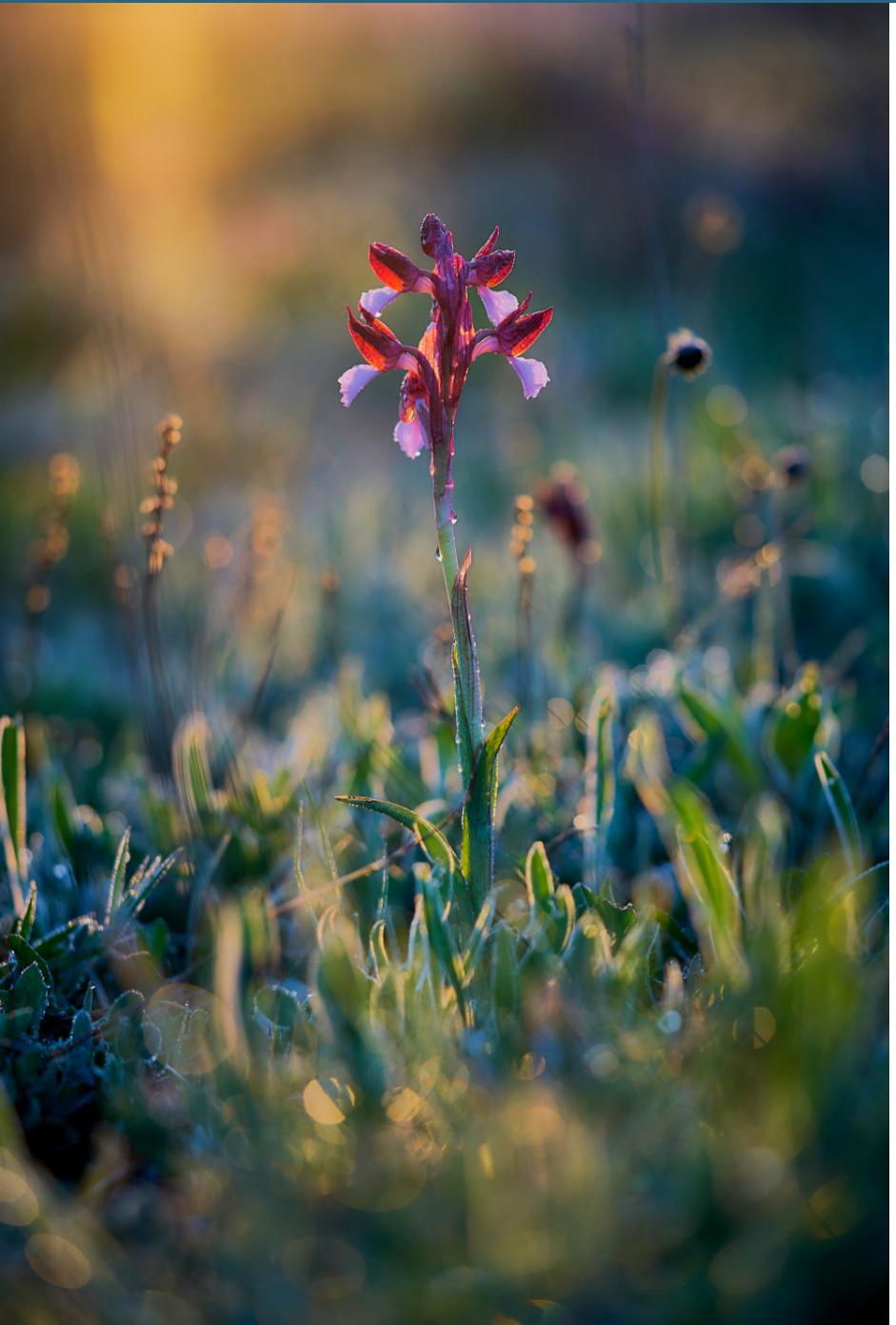
Stativ dovolí dlouhým časem zachytit stopy světlic i pyrotechnických efektů. Optimální expozice bývá většinou mezi 5–20 s.

Fotografové zboží a výrobků (produktová fotografie)

Potřebují stativ, který udrží fotoaparát v nastavené poloze tak, aby se mohli věnovat samotnému výrobku, ladění světel, kompozici. A pořizovat podle potřeby sérii snímků s výrobkem různě natočeným a nasvíceným.

Fotografové divokých zvířat

Používají obvykle delší těžké teleobjektivy, často navíc za horších světelných podmínek (svítání, podvečer, mlha). Pak je stativ s dobrou hlavou (pro wildlife nejčastěji v gimbal provedení) nutností.

Sportovní fotografování

V podstatě se jejich potřeby příliš neliší od požadavků fotografů divokých zvířat. Též používají delší těžké teleobjektivy, které je často nutné pro rozumnou hloubku ostrosti víc zaclonit.. Pak je stativ pro udržení delšího expozičního času a ostrých snímků velmi potřebný.

Intervalové snímání, timelapse čili časosběr

Snímání sérií časosběrných snímků bez stativu vůbec není možné.

Infračervená fotografie (infrafotografie)

Infračervená fotografie poskytuje zcela osobitý pohled na svět. Bez stativu se neobejde. Za prvé proto, že obvyklé expoziční časy v infrafotografii mohou vycházet neudržitelně dlouhé z ruky. A za druhé proto, že většina IR filtrů je tak tmavých, že přes ně nelze vidět vůbec nic. Je tedy nutné (podobně jako u extrémně silných ND filtrů) zvolit kompozici a zaostřit před nasazením filtru. Samozřejmě s fotoaparátem na stativu.

Fotografování makrosnímků a detailů

Stativ obrovsky pomáhá k přesnému zaostření (na blízko je hloubka ostrosti opravdu velice malá) a usnadní komponování záběru. Pro fotografování z malé výšky nad terénem je výhodný výklopný středový sloupek. Nepostradatelný je stativ při fotografování série záběrů s posunem hloubky ostrosti pro skládané makrosnímkы.

Dobrá, nejspíš potřebuji stativ

Ale takový, aby něco unesl a nebyl drahý ani těžký. Neboli stativová „Sophiina volba“...

V principu má každý uživatel na stativ tři hlavní požadavky.

Musí být

- lehký a skladný
- stabilní
- za přijatelnou cenu

Lze najít stativ, který tyto požadavky splňuje. Bohužel vždy současně nanejvýš dva, nikdy nevšechny tři. Lehký a skladný stativ za přijatelnou cenu nebude dostatečně stabilní. Stativ s dobrou cenou i stabilitou bude k nenošení. A stabilní, skladný a zároveň lehoučký stativ stojí tolik, že byste nejdřív museli prodat vlastní ledvinu.

Co upřednostnit?

Stabilitu! Vaší prioritou by jednoznačně měly být ostré snímky!

Hodnocení stability stativu (takzvaný „CHN test“).

- **Nestabilní:** Rozklepe se jakmile někdo řekne „Chuck Norris“.
- **Jakžtakž stabilní:** Rozklepe se teprve až někdo řekne „Chuck Norris jde“.
- **Přiměřeně stabilní:** Rozklepe se teprve když je Chuck Norris vzdálený pouhou míli.
- **Velmi stabilní:** Rozklepe se teprve když se na něj Chuck Norris podívá a usměje se.
- **Extrémně stabilní:** Rozklepe se teprve když se na něj Chuck Norris podívá a neusměje se.
- **Dokonale stabilní:** Nerozklepe se ani když se na něj Chuck Norris podívá a zamračí se (tímto testem ještě nikdy žádný stativ úspěšně neprošel).

Jak pořídit vhodný stativ a přitom se nezruinovat?

Důrazně varuji předem: **Na stativu nešetřete!**

Stativ není kus spotřebního materiálu s omezenou životností. Je to spolehlivý pomocník, který skvěle slouží a zastarává jen velice pozvolna. Dobře vybraný kvalitní stativ přežije nejen několik generací fotoaparátů, ale často i samotného fotografa.

Jeden nebo dva (tři, čtyři, ...) stativy

Než se pustíte do vlastního výběru stativu, ujasněte si, zda plánujete pořídit jeden jediný univerzální stativ nebo stativů několik, každý pro určité situace.

Až vám nefotografující druhá polovička rodiny razantně sdělí, že přece fotografce/fotografovi jeden stativ musí stačit, zeptejte se, zda jí také stačí jedna univerzální kabelka nebo jemu jediný kapesní nůž. A ne abyste se poděkli, že jsem vás k té otázce navedl já.

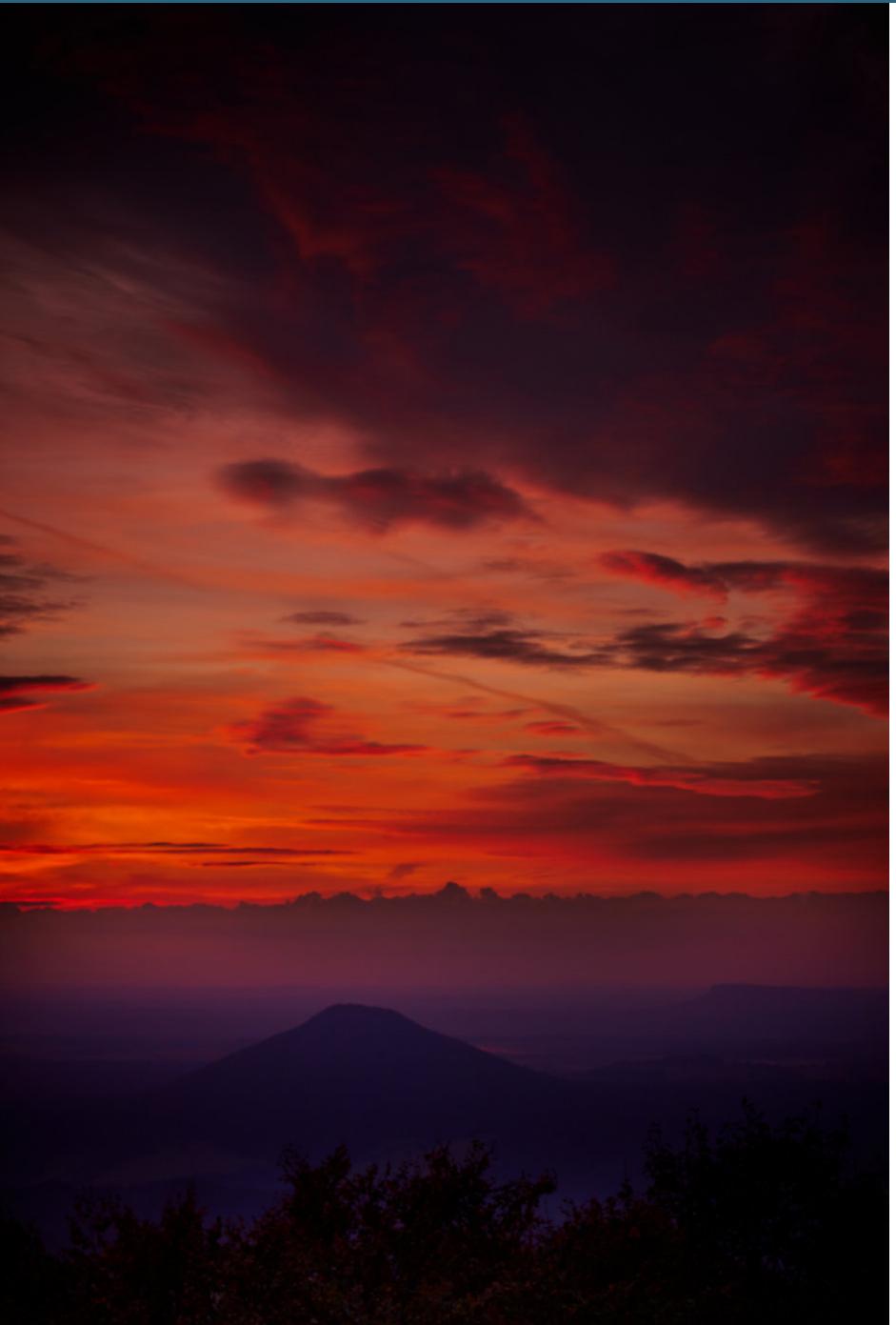
Když porovnáme pro a proti

Jeden stativ

Představuje univerzální řešení. Nemusíte se rozhodovat kterou z více trojnožek s sebou brát. Stojí (v obdobné kvalitě) méně než dva či tři různé stativy.

Když půjdete cestou jednoho stativu, vyberte si opravdu kvalitní.

Mějte ale na paměti, že univerzální stativ může být ve vichřici nepoužitelně lehký, na horském treku naopak nenositelně těžký. Platí prostě Murphyho zákon: Čím víc účelů věc má, tím hůř se hodí pro každý jednotlivý z nich.

Sám bych si pro sebe, coby jediný univerzální, mezi mými stativy vybral bud' Gitzo Explorer nebo Manfrotto Beefree GT XPRO Carbon. Oba jsou rozumně skladné a zároveň přiměřeně stabilní. Explorer má výhodu ve volně polohovatelném středovém sloupku i libovolném rozevření nohou. Karbonový Beefree má sloupek „jen“ výklopný vodorovně a rozevření nohou ve třech přednastavených úhlech, zato váží citelně méně.

Jeden jako druhý z těchto stativů mohu osobně doporučit. Ale, protože řada Explorer se přestala někdy kolem roku 2016 vyrábět, reálně dnes koupíte jen Beefree GT XPRO Carbon. Dle mého soudu je dobrou volbou.

Dva (tři, čtyři, ...) stativy

Například jeden velký, těžký a stabilní stativ, který bude ideální pro architekturu, město či krajinu. V místech, kam to od automobilu máte jen páru desítek nebo nejvýš stovek metrů.

Druhý menší, nižší, lehoučký stativ pro výpravy do hor a treky „na těžko“. Kdy rozhoduje každý gram váhy, ale stativ nechcete nechávat doma.

A třetí speciální. Třeba s výklopným středovým sloupkem pro makro.

Přednosti jsou jasné. Zvolíte si vždycky ten stativ, který optimálně vyhovuje pro zamýšlený způsob fotografování.

Nevýhody? Několik stativů vždycky stojí víc peněz než jeden. Berete-li s sebou stativy dva, váží víc než jeden. A také obvykle časem nezůstanete jen u dvou stativů. Přitom vydání za každý další se nefotícímu zbytku rodiny ještě mnohem složitěji zdůvodňuje.

Sám aktuálně střídám podle potřeby stativy čtyři. Velké „trojkové“ Gitzo do města a na krajinu, Gitzo Explorer, nejflexibilnější a nejlépe polohovatelný stativ pro makro a rostliny. Manfrotto Beefree GT XPRO Carbon, výborný skladný a lehký univerzální stativ. A ministativ Rollei téměř kapesní velikosti.

Pojďme tedy vybírat stativ

Pro jistotu ještě znova připomínám starou ale stále platnou pravdu, že stativ se obvykle kupuje minimálně dvakrát. Ušetřete, nepořizujte nejdřív levný a až podruhé ten dobrý! Kupte dobrý rovnou. Chcete přece mít ostré snímky hned.

1) Úplně na úvod si vyjasněte, jaké provedení stativu chcete

Zda stabilní krajinářský, skladný cestovní, s rozšířenými možnostmi polohování pro makro anebo prostě dobrý univerzální stativ.

Tuhle fázi za vás nikdo nevyřeší, jen vy víte co hlavně fotograujete anebo fotografovat plánujete. Nenajdete jeden jediný stativ doopravdy pro všechny situace, motivy a způsoby fotografování. (Kdyby existoval, nač vyrábět ty ostatní?)

Návodou budiž třeba stať „Co se může hodit o stativech vědět“, kterou najdete v další části tohoto fototaháku.

2) Dobře rozvažte jaké nejdelší ohnisko objektivu na váš stativ dáte

Čím delší teleobjektiv, tím bytelnější stativ budete potřebovat. Ani ne tak kvůli jeho váze, ale čím je delší ohnisková vzdálenost objektivu, tím větší riziko neostrosti fotografií kvůli nedostatečné torzní tuhosti. Nejlepší stativy uvidíte u astrofotografů, u fotografů zvířat ve volné přírodě a u krajinářů (ano, i krajina se fotívá teleobjektivem).

Trochu nudné ale nutné teorie – co je torzní tuhost a torzní úhel

Torzní tuhost je absolutně nejpodstatnější (a přitom velmi málo známý) parametr při výběru profesionálního stativu. Proč? Protože zásadně rozhoduje o tom, zda vaše snímky budete mít ostré.

V kostce: Když vyzkoušíte rozložený stativ zatížit závažím (fototechnikou) směrem dolů, neprohýbá se a vůbec, anebo téměř vůbec, se nehne. Nasadte ale delší teleobjektiv (za stativovou patku, pokud ji má, samozřejmě). Všechny arretace stativu pečlivě dotáhněte. A pak se podívejte do hledáčku a zároveň zkuste rukou zlehka strčit ze strany do konce objektivu. Varuji předem, nevyděste se! Obraz v hledáčku se vám pravděpodobně roztančil jako masopustní průvod. Torzní tuhost v praxi.

Svislé zatížení totiž téměř každý jen trochu slušně dimenzovaný stativ ustoší. Stejně tak pohyb ve vertikálním směru. Potíže nastávají přetáčením (či překrucováním, chcete-li) v horizontálním směru. Že při fotografování nebudeš do objektivu šťouchat, ba exponujete dálkovou spouští, takže se fotoaparátu ani nedotknete? Vy ne, ale co třeba když zafouká větrík?

Torzní úhel udává rozdíl mezi polohou optické osy objektivu v klidu a v krajní poloze při rozkmitání objektivu. A většina výrobců o tomto parametru cudně mlčí. Raději...

Problém torzní tuhosti se zvětšuje při fotografování delšími ohnisky. Teleobjektiv mívá za prvé slušnou velikost a tím i plochu, do které se vítr může opřít. Za druhé malý zorný úhel. Jakýkoliv pohyb ve vodorovné rovině (pootáčení ve svislé ose stativu) se potom na větší vzdálenost projeví nezanedbatelnými posuny optické osy objektivu ve vodorovném směru. Jen pro představu: U 50 mm základního objektivu je pro fullframe fotoaparát zorný úhel horizontálně asi 40° . U 300 mm teleobjektivu už pouhých 7° .

Při dostatku světla a tím velmi krátkém expozičním času se pohyby ve vodorovné rovině nemusí nutně projevit na snímku. Ale, ruku na srdce, kdy jste s dlouhým teleobjektivem fotili na doopravdy krátký expoziční čas? Daleko spíš vás poddimenzovaný stativ obere minimálně o drobné detaily kresby a obrysovou ostrost.

Tuhost je dána vlastnostmi stativu jako celku. Tedy nohou, středového sloupku (pokud jej stativ má), stativové hlavy a uchycení rychloupínací destičky. Plus vzájemného napojení těchto dílů.

Torzní tuhostí se liší kvalitní profesionální stativy od masové spotřební produkce. Co ji ovlivňuje?

tvar segmentů nohou

Různě profilované nohy sice mohou být vrcholně designové, ale v jednoduchosti je síla. Z hlediska tuhosti vedou segmenty s kruhovým průřezem.

Průměr trubky nejvrchnější sekce nohou

Té, která je napojená přímo na základnu stativu. Jednoduché pravidlo: Čím silnější, tím lépe. Například Gitzo doporučuje u svých stativů pro 200 mm teleobjektiv s ohledem na torzní tuhost karbonový stativ alespoň „dvojkové“ série, s průměrem prvního segmentu nohou 29 mm. A to se bavíme o drahých špičkových profesionálních stativech.

Materiál nohou

Hliník (nebo spíš dural) je poměrně dobrý materiál. Bazalt nebo karbon ještě mnohem lepší. Alespoň v případě, kdy z něho vyrobené trubky jsou vícevrstvé a jednotlivá vlákna matrice proplétaná nebo křížená.

U karbonových trubek levných stativů asijské provenience s karbonovými vlákny uspořádanými rovnoběžně, doopravdy zázrak nečekejte. Vlastnostmi nedosahují často ani parametrů hliníku.

Počet sekcí nohou

Čím víc sekcí nohou, tím skladnější stativ (a tím zdlouhavěji jej rozložíte). Jenže také tím horší tuhost. Víc spojů znamená víc problémů. U kvalitních stativů ale rozdíl v praxi není příliš velký.

Provedení a preciznost napojení sekcí nohou

Ověříte si snadno. Povolte úplně zámeček sekce u jedné nohy a trubku vysuňte na plnou délku ven. A pak s ní na spodním konci zkuste zakývat. V čím větším úhlu se vám to daří, tím hůř.

U kvalitního stativu je totiž mezerka mezi povrhy do sebe vsunutých sekcí nohou velmi malá, trubky do sebe zapadají těsně. Vysunutá trubka tak drží ve dvou bodech. Za prvé v zámečku v místě napojení sekcí. A za druhé na úplném konci té části, která zůstává zasunutá dovnitř silnější trubky.

Levný stativ míívá vůle podstatně větší, čímž drží jen v místě zámečku.

Provedení středového sloupku

Dělený teleskopický sloupek některých kompaktních stativů je sice parádně skladný, ale z hlediska torzní tuhosti katastrofa.

Také vysunutý středový sloupek torzní tuhost zhorší celkem výrazně. Pokud to není nezbytné, nevysouvejte jej.

Provedení středové části

Té, která spojuje všechny tři nohy navzájem. Pokud je příliš subtilní, je stativ o něco lehčí, ale na úkor tuhosti. Tohle je Achillova pata mnoha kompaktních lehkých stativů. Nasazené dlouhé sklo sice papírově unesou, ale už s ním na dálku nepořídíte ostrý snímek.

Nosnost a provedení stativové hlavy

Viz dále v textu o stativových hlavách.

Poznámka na okraj. Ne vždy musí při neostrosti nutně být na vině stativ. I samotný vzduch, zejména zahřátý, se chvěje a vlní. Za teplého letního dne bývá mnohdy teleobjektivem krajinu v dálce zcela nefotitelná.

3) Rozhodněte si jakou váhu na stativ dáte

Zajímá vás nosnost stativu. Pro vážné fotovýpravy zapomeňte na stativy s nosností 2–4 kg, takové jsou dobré leda pro iPhone.

Vezměte svou fotovýbavu, nasaděte na aparát ten nejtěžší objektiv a položte na váhu. Plánujete-li v budoucnu pořídit nějaký ještě těžší objektiv, zjistěte si jeho váhu a počítejte jeho váhu plus váhu těla aparátu.

K údaji přičtěte navíc 600 gramů. Proč? Také stativová hlava se počítá a dobrá váží zhruba půl až tříčtvrtě kilogramu.

Ted' to podstatné: výsledek vynásobte třemi, chcete-li jistotu, pak raději čtyřmi. Čistě akademicky občas někdo tvrdí, že musí stačit i násobení dvěma, za sebe určitě nedoporučuji, je to zoufale málo.

Získáte požadovanou minimální nosnost stativu a stativové hlavy.

Příklad

Tělo fotoaparátu s gripem, rychloupínací destičkou a objektivem váží 1,9 kg.

Připočteme 600 g (váha stativové hlavy)

Celkem tedy 2,50 kg

x 4

Výsledek: Požadovaná minimální nosnost stativu je 10 kg.

Proč to násobení a proč tolíkrát?

Ze dvou dobrých důvodů.

Jeden důvod je nosnost stativu, tedy (lidsky) co všechno na něj mohu naložit aniž se rozlomí nebo zhroutí. Vždycky je třeba mít rezervu. Tak, abyste za větru mohli přidat zátežový vak se závažím. Nebo alespoň na háček naspod středové tyče pověsit jako zátež fotobrašnu.

Druhá věc je již zmíněná torzní tuhost stativu. To, jak málo či moc se bude „vrtět“. Za větru a při zatížení delším teleobjektivem, stojící na vrcholu Milešovky (nebo, u velkých fotošťastlivců, za vichru polární noci na Lofotech). Pohyb se přenáší i do fotoaparátu na stativu nasazeného. Co je platné, že stativ zátež unese, ale aparát se vrtí a klepe jako čívava v mrazu na Tří krále a ostrou fotku nepořídíte. Stativ s vyšší nosností na tom většinou bývají lépe též z hlediska tuhosti.

4) Vyberte si nosnost a provedení stativové hlavy

Jednoznačně by měla mít nosnost stejnou nebo vyšší než je nosnost stativu. A také patřičnou tuhost.

Udělejte si jednoduchý test. Nasaděte na stativovou hlavu aparát s delším teleobjektivem, alespoň 300 mm. S povolenou hlavou si vyberte nějaký dobře viditelný objekt a umístěte do středu záběru. Pak dotáhněte aretační šrouby. Jestliže objekt v zorném poli nezměnil svou polohu, gratuluji. Máte dobrou hlavu (tedy stativovou). Mnohem častěji se ovšem v praxi stává, že poddimenzovaná hlava po dotažení lehce podklesne. A fotograf s tím musí už předem při volbě kompozice počítat.

Provedení stativové hlavy?

Podle osobních preferencí. Existují tři základní typy hlav, kulová, dvoucestná a třícestná. Plus další speciality jako gimbal hlavy, panoramatické hlavy, videohlavy pro filmování a jiné.

Všechny běžné stativové hlavy bývají na základnu našroubované přes stativový šroub. Jeho velikost se udává v „palcových“ mírách. Bud' velký stativový šroub 3/8" nebo malý 1/4". Existují i redukce mezi těmito dvěma velikostmi pro případ, kdy hlava a základna stativu mají každá jiný rozměr. Snad jen ty úplně nejlevnější stativy mají hlavu pevně spojenou se základnou stativu. Navíc bývá z plastu. O praktické použitelnosti si netřeba dělat iluze.

Dvoucestná hlava (2D hlava) má nastavování polohy fotoaparátu možné pouze ve dvou směrech - svisle a vodorovně. Hodí se třeba pro natáčení videa. Aretaci má pro každý směr samostatnou. Je to precizní, ale méně pohotové. Pro změnu polohy musíte pokaždé povolit aretaci, přestavit a zase utáhnout. Dvoucestnou hlavu poznáte podle dvou aretačních šroubů či rukojetí.

Třícestná hlava (3D hlava) nabízí navíc vyklápění fotoaparátu a tím změnu orientace fotografie (na výšku, na šířku). Pro změnu polohy v jednom každém směru musíte pokaždé povolit aretaci, přestavit a zase utáhnout. Trojcestnou hlavu poznáte podle tří aretačních šroubů či rukojetí.

Kulová hlava má uchycení, které se natáčí do všech směrů v kloubu kulovitého tvaru. Pohyb hlavy se blokuje či povoluje jediným aretačním šroubem.

Nenechte se zmást tím, že některé kulové hlavy mívají aretační šrouby dva nebo tři. Druhý může dotaňovat samostatné otáčení hlavy kolem svislé osy (pano funkce). Třetím se případně nastavuje míra tření (frikce), tedy jak volně nebo ztuha se zcela povolenou hlavou pohnete v uložení.

Velikost koule může být různá, od asi 30 mm až po víc jak 55 mm. Některé historické hlavy z období kolem poloviny minulého století mívají kuličku až neskutečně malou. Obecně platí že čím větší průměr koule, tím má hlava vyšší nosnost i tuhost.

Podtrženo a sečteno: U stativové hlavy platí, že více je vždycky více. A jste-li na vážkách, udělejte si výše zmíněný test s teleobjektivem. Nebo rovnou kupte hlavu s větší rezervou. Váhou se bude lišit celkem málo a pohodlně nastavení kompozice s dotažením bez následného podklesávání za to určitě stojí.

Osobně dávám, hlavně kvůli větší pohotovosti, přednost kvalitní a dostatečně dimenzované kulové hlavě (moje BH-55 od RRS má nosnost 30 kg), ale chápu, že perfekcionistům víc vyhoví trojcestná hlava s přesným nastavováním. I když je méně pohotová. A wildlife fotografům („zvířátkářům“) s převážně dlouhými teleobjektivy poslouží nejlépe gimbal hlava.

Různé destičky od různých výrobců pro systém Arca Swiss. Rozličné délky i provedení, společnou mají standardní šířku 35 mm.

Systém uchycení fotoaparátu

Šroubování aparátu přímo na šroub hlavy používají dnes snad už jen nejskalnější konzervativci. Pro všechny ostatní jsou tu rychloupínací destičky. Destičku přišroubujete na tělo fotoaparátu nebo stativovou patku objektivu. A na stativ ji jednoduše a hlavně rychle připevníte. Odtud název „rychloupínaci“.

Téměř každý výrobce má nějaký svůj vlastní rychloupínací systém, který obvykle není kompatibilní se systémy jiných značek.

Arca Swiss

Je asi nejrozšířenější vůbec. Jednoduchý systém, sestává se ze dvou částí. Destičky („plate“) široké 35 mm, libovolně dlouhé, s bočními hranami zkosenými v úhlu 45°. A z uchycení čili základny („clamp“) s drážkou a jednou boční stranou pohyblivou, dotahovanou šroubem. Výhodou je možnost povolenou destičku v uchycení posouvat v podélném směru podle potřeby.

Kompatibilní destičky snadno seženete od nejrůznějších výrobců. Včetně těch opravdu levných z Asie. Délka není, na rozdíl od šířky, nijak limitovaná. Můžete najít destičky dlouhé 25 mm (a vhodné tak pro nejmenší kompaktík) stejně jako 200 mm „kolejnic“, vhodnou pod teleobjektiv.

Dvě možnosti adaptérů pro stativ Manfrotto Beelfree GT XPRO Carbon s hlavou 496. Na hlavě stativu je namontován Manfrotto adaptér Top Lock Travel Quick Release Adaptor (označení MSQ6T) pro hlavy Manfrotto 494 a 496. Tento adaptér je dostatečně kompaktní i pro řadu Beelfree a zároveň vhodný pro destičky Arca Swiss systému. Dole v mechu leží standardní adaptér, dodávaný se stativem Beelfree a určený pro destičku Q6 TOP LOCK, položenou vedle vpravo.

K výměně stačí povolit šroub ve středovém otvoru, adaptér sejmout, nasadit jiný, zašroubovat zpět šroub a dotáhnout jej.

Manfrotto

Má několik systémů rychloupínacích destiček různých tvarů (obdélník, šestiúhelník). Nejsou kompatibilní ani navzájem mezi sebou, ani se systémem Arca Swiss. Asi nejrozšířenější jsou destičky 200PL-14 pro stativy a hlavy s označením RC2 / Q2.

V posledních letech i Manfrotto chápe potřebu větší kompatibility. Za prvé nové destičky Q6 TOP LOCK jsou kompatibilní jak s Manfrotto RC2, tak s Arca Swiss uchycením od jiných výrobců. Co je potěšitelné.

Za druhé Manfrotto jako příslušenství nabízí pro nové hlavy rychloupínací adaptéry přímo typu Arca Swiss. Jednoduše povolíte šroub, originální adaptér z hlavy sejmete a nahradíte Manfrotto adaptérem Arca Swiss. Jen pozor na kompatibilitu, ne každý Manfrotto adaptér jde namontovat na každou Manfrotto hlavu. Je třeba si toto ověřit před pořízením.

Ostatní systémy (Gitzo, Velbon a další) jsou daleko méně rozšířené a potřebujete-li k nim třeba destičku navíc, většinou nezbývá než kupovat poměrně drahé originály.

5) Dále se podívejte na možnosti polohování stativu

A to jak uzamykání dílů nohou, tak jejich rozevření, možnost otočení a polohování středové tyče...

Rozevření nohou

Vyvarujte se v každém případě plastových obludek z akcí marketů! Obzvláště těch s rozpěrou, která spojuje nohy rozevřené v jediném úhlhu. Stativy, které mají nohy spojené navzájem rozpěrou tak, že nejde roztáhnout každou jinak, to nejsou stativy ale hračky. Vhodné tak doma na rovnou podlahu, nikdy ne ven do terénu.

Nohy by měly jít rozevřít a uzamknout nejméně ve dvou či třech různých úhlech. Nejširší rozevření zároveň určuje, jak nízko nad terén se s fotoaparátem dostanete bez toho, abyste museli otáčet nebo vyklápět středovou tyč. Čím níž, tím lépe. Osobně jsem vrcholně spokojený s mým Gitzem Explorerem, u kterého mohu každou nohu nastavit doopravdy v libovolném úhlu.

I Vysočina má pantoflīčky. Rozkvétající orchideje kdesi v lesním porostu na Vysočině, fotografované, kvůli rozostření pozadí, na nízké clonové číslo. Způsob fotografování můžete vidět na následující stránce.

Sony A7R, Laowa 15mm f/2 Zero-D, 15 mm, ISO 100, f/2,8, 1/400 s

Středová tyč (nebo též středový sloupek)

Bývá výsuvná, na horním konci opatřená zavitem pro našroubování hlavy, na dolním často háčkem pro zavěšení závaží.

U většiny stativů jde středová tyč otočit a namontovat obráceně, doprostřed mezi nohy stativu. Využijete to při umístění fotoaparátu nad zemí „hlavou dolů“. Můžete pak fotografovat opravdu nízko, v úrovni terénu nebo i pod ním. Jen ovládání fotoaparátu v téhle poloze je nezvyklé a nepříliš pohodlné.

Některé stativy dovolují umístit středovou tyč i vodorovně. U starších typů Manfrotto ProB (190, 055) bylo třeba středovou tyč rozšroubovat a nasadit vodorovně. Spolehlivé, ale nikterak zvlášť rychlé.

Novější typy Manfrotto, počínaje XproB, už dovolují tyč ze svislé do vodorovné polohy překlopit bez rozšroubovávání. Je to výrazně pohotovější. Nově tuto chytrou výhodu najdete také u Beefree GT XPRO Carbon, nejvyššího modelu z řady oblíbených kompaktních stativů Beefree.

Tvar středové tyče?

Bráno čistě jen z pohledu tuhosti vychází nejlépe kruhový průřez. Bráno provozně prakticky má výklopná kulatá tyč jednu podstatnou nevýhodu. Při povolení aretace (například když ji chcete v kloubovém uchycení povysunout) se může protočít. A pokud je na jejím konci upnutý fotoaparát s objektivem, při pootočení občas nechtěně křísne o zem. Nebo se alespoň okrajem sluneční clony (nezapomínáte ji používat, že ano?) zaryje do písku či hliny.

Na orchideje se stativem. Stativ Gitzo Explorer s vodorovně vyklopeným středovým sloupkem a fotoaparátem uchyceným přes L-destičku Arca Swiss. Výslednou pořízenou fotografií můžete vidět na předchozí stránce.

Zamezit protáčení středové tyče se výrobci snaží několika vylepšeními. Například kruhovou tyč opatří drážkou a kloubové uchycení výstupkem. Nebo má tyč průřez šestíhranný (Vanguard Alta) či trojhranný se zaoblenými vrcholy (Manfrotto).

Pro některé situace je tyč vyklopená vodorovně opravdu přínosná. Například pro makro a detail, pro snímky hmyzu, rostlin a květin.

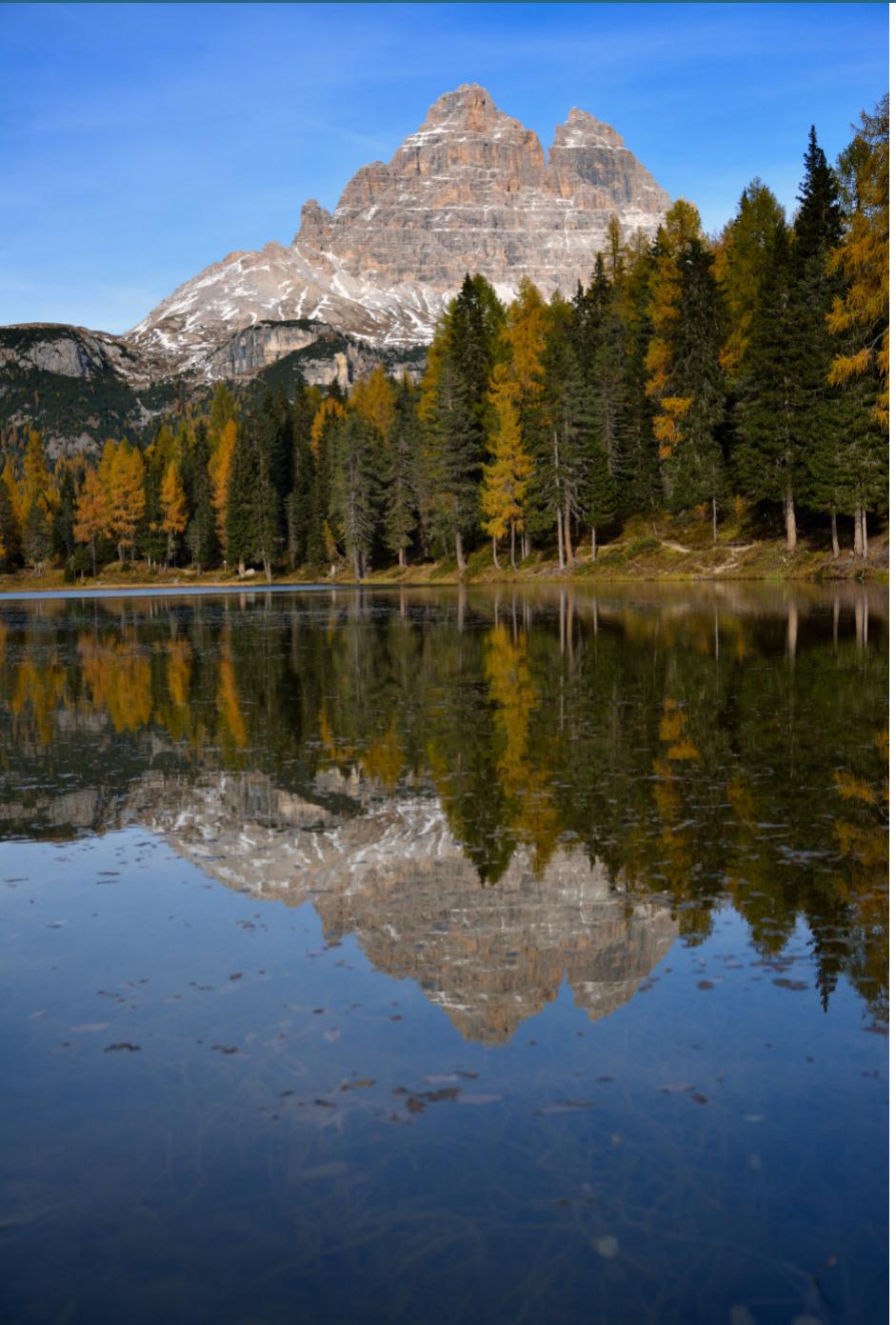
Vrcholem v možnostech přizpůsobení je volně polohovatelná středová tyč. Tedy vyklopnitelná v mnoha úhlech (nejen vodorovně) a umožňující nastavit fotoaparát do téměř libovolné polohy.

Tuto vymoženosť disponují z levnějších stativů vybrané modely Vanguard (například Alta Pro 263AT) či několika dalších výrobců. Použitelnost různá, klíčovým parametrem je tuhost a kritickým místem konstrukce kloubové spojení mezi základnou stativu a středovou tyčí. Pro běžné (makro)objektivy ohniska kolem 100 mm vyhoví většina konstrukcí s nosností 6–8 kg. Chcete-li používat ohniska delší, dobře si rozmyslete tuhost konkrétního výrobku.

K dokonalosti byly možnosti polohování dovedené u Gitzo modelovou řadou Explorer. Tyhle stativy nebyly nikdy levné (cca 12–14 tisíc Kč), ale nabízely unikátní možnost nastavovat nejen středovou tyč, nýbrž i každou nohu zvlášť. A to ve zcela libovolném úhlu.

Jak jsem neoficiálně zjistil a posléze dostal též oficiálně potvrzeno od českého zastoupení značky, modelová řada Gitzo Explorer se někdy na přelomu let 2016/2017 definitivně přestala vyrábět.

Takže pokud po tomto nejjflexibilnějším stativu všech stativů a nejtajnejším snu fotografů makra a detailu toužíte, nezbývá vám než zkoušet štěstí při hledání v bazarových nabídkách.

6) Podívejte se na výšku stativu

Závisí na účelu a vašem stylu fotografování. Pro pořizování snímků detailů nebo fotografování v trávě vyhoví i nižší stativ. Případně i jenom „rýžový stativ“, sáček vyplněný rýží, čočkou, fazolemi... Do kterého fotoaparát stačí lehce zamáčknout.

Univerzálně použitelný stativ by v optimálním případě měl být tak vysoký, abyste se k nasazenému aparátu nemuseli sklánět. Výška je méněna při nevysunutém středovém sloupku. Oblíbený marketingový trik v popisích výrobců je uvádění výšky stativu s plně vysunutým středovým sloupkem. Vysunutý sloupek ovšem znamená horší stabilitu, nižší tuhost a větší náchylnost k vibracím.

Sekce nohou

Kvůli skladnosti a menší délce složeného stativu bývají rozdělené do dvou, tří, čtyř i více sekcí, uzamykaných buď páčkovými nebo maticovými šroubovacími zámečky. Všeobecně se traduje, že čím méně sekcí, tím lepší tuhost a stabilita. Je to logické – ale u solidních značek dobrých výrobců jsem si nevšiml nijak zásadních rozdílů. Mnohem podstatnější je průměr trubek. Jak té nejsilnější, tak té poslední, nejtenčí sekce nohou. Čím jsou silnější, tím lépe.

Stativ s menším počtem sekcí nohou (obvykle třísekční, ale používal jsem už i dvousekční) se rychleji rozloží i složí. Hlavní nevýhodou je větší transportní délka ve složeném stavu.

Stativ s více sekciemi nohou má kratší transportní délku, snáz se všude vejde a méně překáží. U některých kompaktních stativů je navíc možné pro transport nohy zcela přetočit vzhůru kolem středového sloupku, takže je transportní délka ještě menší. Cestujete-li častěji, určitě má smysl se o podobnou šikovnost zajímat.

Aretace nohou

může být řešena buď zámečky pákovými nebo otočnými maticovými („twist“). Pákové se povolují překlopením páčky, utahují překlopením zpět. Maticové zámečky mají podobu prstence či matice, našroubované na dolním konci každé dílčí trubky (s výjimkou konečků nohou). Utahují a povolují se šroubováním.

Zámečky mám osobně raději maticové šroubovací (ale opravdu to je jen můj osobní názor). Oceňuju, že u matic netrčí nic do stran a neriskuju ulomení páčky.

Ve škrapových polích jižní Itálie. Fotografování rozkvetlé orchideje (*Ophrys*) uprostřed vápencových skal. Způsob fotografování můžete vidět na předcházející stránce.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/5, 1/250 s

7) Podívejte se na váhu

Aneb co jste ochotni s sebou vláčet

U stativu platí již zmíněná „Sophiina volba“. Měl by být lehký, stabilní, za přijatelnou cenu. V praxi bohužel splňuje vždy maximálně dva ze tří uvedených parametrů.

Co s tím? Určitě trvejte na tom, aby stativ byl stabilní.

Jak trefně podotkl jeden kolega fotograf, „mraky lidí kladně hodnotí lehké stativy a potom většina fotí na masivních tripodech, protože tyhle malé svi*ě se s pořádným tělem a objektivem třesou jak hov*o na lopatě“.

Do kamene tahle slova tesat.

Jak se popasujete s cenou a váhou, to je zcela vaše volba...

8) Barva stativu

Stativ nemá být příliš nápadný a rozhodně by neměl odrážet světlo. Z dob dřívějších můžete občas vidět stativy hliníkové, leskle stříbřité. Anebo pochromované. Jejich odlesky při nešikovné pozici slunce házou „prasátka“ na pleť modelek a plaší zvěř wildlife fotografům. O trochu lépe jsou na tom stativy s nohami z mosazných trubek, které, namísto původní zlatolesklé, časem získávají krásnou červenohnědou patinu.

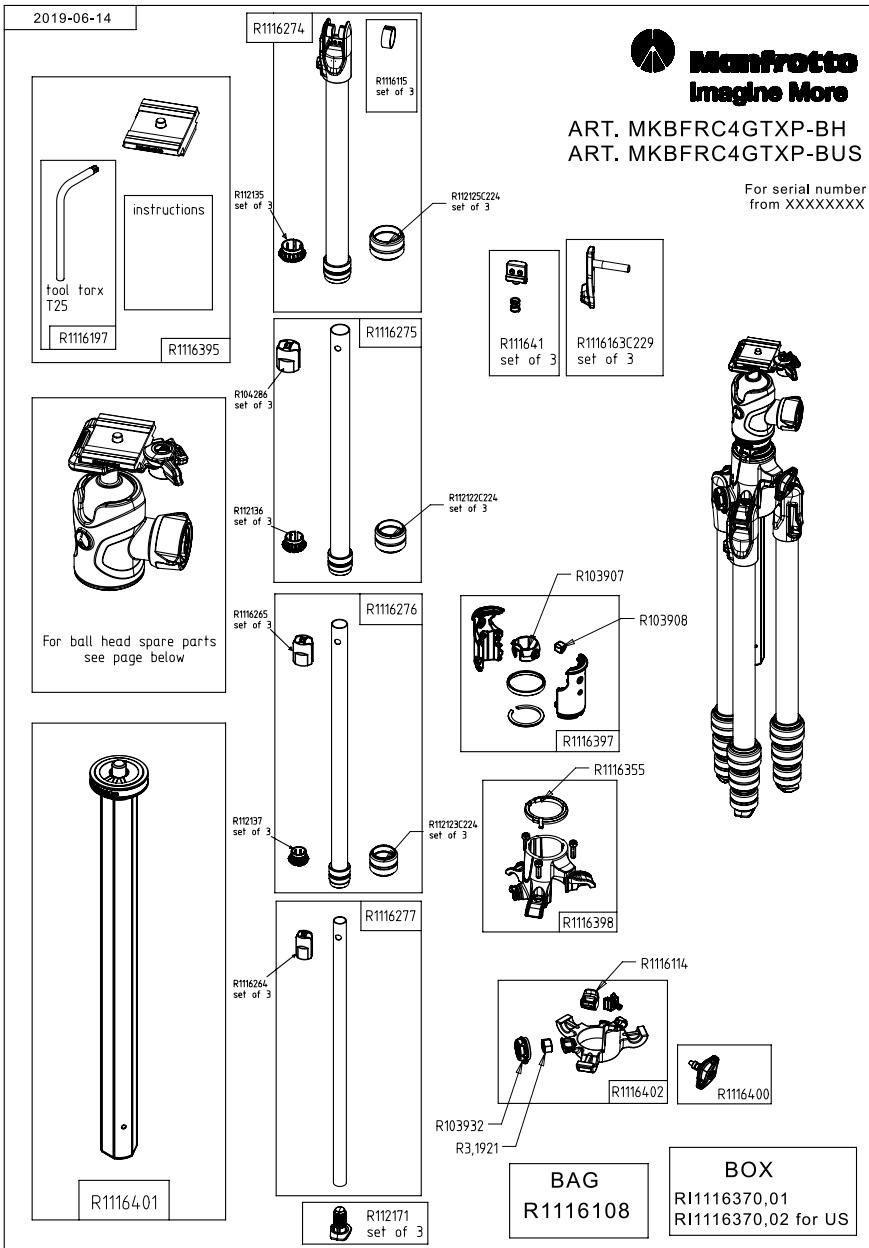
U moderních stativů vesměs platí, že je „černá je dobrá“. Takový stativ se neblýská a je vždy a všude nenápadně nenápadný.

U některých modelů existují i verze v barvě olivově zelené či strakatě maskáčové. Vypadají nenápadně a velice přirozeně v přírodě. Pokud ovšem takový stativ vezmete do civilizace, budí ve městě zaslouženou pozornost kolemjoucech a na decentní neviditelnost fotografa zapomeňte.

Svéráznou kapitolou jsou designově módní stativy (obvykle kompaktní či cestovní) v nejrůznějších barvách. Od zlaté přes žlutou, oranžovou, červenou k modré či svítivě hráškově zelené. Asi aby stativ ladil se šaty a kabelkou fotografky, jiný smysl nevidím. Snad jen na horách může svítivě oranžový stativ pomoci zvýraznit místo, kde v lavině spočívá zasypaný jeho majitel.

Fotograf-muž bývá většinou spokojený s tradičním černým provedením a módu neřeší.

Barva stativu nemá vliv na jeho funkční vlastnosti, vyberte si tedy zcela podle vašeho vkusu. Mimochodem, ty módně barevné varianty časem z módy vydou. A bývají pak leckdy k mání v doprodejích levněji než základní verze téhož stativu.

9) Zjistěte si možnosti servisu a dostupnost náhradních dílů

Ne nějaké vágní sliby, ale konkrétní závazek prodejce či distributora, že obojí je a v budoucnu bude.

Znáte úsloví „Je lépe se opotřebovat než zrezivět“? (Mimochodem, autorem tohoto výroku je francouzský osvícenecký filozof a spisovatel Denis Diderot *1713, †1784.) Platí to pro člověka i pro stativ.

Každý používaný stativ se v průběhu času opotřebovává. Rozkládáním a skládáním, otěrem, pnutím při dotahování spojů. Je to normální. Kvalitní stativ se opotřebuje výrazně pomaleji. I přesto může nastat chvíle, kdy musíte některý díl kvůli poškození nebo opotřebení vyměnit. A tady se láme chléb a ukáže rozdíl mezi výrobcem a „takvýrobcem“.

Když si, například, při nějaké nehodě zničíte karbonovou trubku nohy, máte dvě možnosti. Bud' ji jednoduše objednáte (podle rozkresu náhradních dílů, který u výrobců bývá dostupný i online), a vyměňte. Nebo stativ navždy odepíšete.

Což se může snadno stát u mnoha stativů asijské provenience, i když jsou jinak šikovné a zajímavé. Leč vyráběné jako spotřební zboží u kterého se s opravami vůbec nepočítá. Prostě se vyhodí, byť by stačilo vyměnit vadný šroubek, páčku nebo osičku.

Problémy s náhradními díly zdaleka nejsou jen výsadou asijských značek. I mnozí evropští či američtí výrobci sice součástky dodávají, ale, podle zákona schválnosti, zjistíte že zrovna pro váš typ či sérii stativu nikoliv.

Světlou výjimkou jsou značky Gitzo a Manfrotto. Na internetu najdete zcela oficiálně rozkres všech dílů včetně objednacích čísel a požadovanou součástku si můžete objednat i online z domova. Manfrotto garanteje dodávky náhradních dílů dokonce po dobu osmi let po ukončení výroby daného typu stativu.

Cena – aneb kde vzít a nekrást?

Jak svého času říkával jistý nejmenovaný politik, „o peníze jde vždycky až v první řadě“. To, co bez zásadní újmy snese vaše kapsa, má vliv i na způsob a možnosti pořízení stativu.

Jak to s vaší kapsou vypadá?

Chci dobrý stativ a cenu tak moc neřeším.

Jednoduchá rada: Kupte si ten nejlepší dostupný. Dobře vybraný stativ kvalitní značky bývá minimálně poruchový a jeho životnost je často větší nebo rovna životnosti fotografa.

Chci dobrý stativ, vím, že nebude za pár stovek, ale přece jen mé finance nejsou úplně neomezené.

Sáhněte po kvalitním stativu lepší střední třídy. Od výrobce s nějakou tradicí a zajištěným servisem i dostupností náhradních dílů. Například stativ z řady 055, o něco lehčí 190 nebo nový Befree GT XPRO Carbon od Manfrotta, vám bude léta spolehlivě sloužit. A kdyby jej přece jen potkala nějaká nehoda, je snadno opravitelný.

Chci dobrý stativ, ale mé zdroje jsou opravdu velmi omezené.

Aneb jak za cenu králíka koupit kozu, kterou můžete dojít jako krávu.

Když nespěcháte, i tohle, kupodivu, jde. S hodně omezeným rozpočtem ovšem zapomeňte na zcela nový stativ a hledejte v nabídkách z druhé ruky. Protože v bazaru občas se štěstím (a velkou dávkou trpělivosti) seženete použitý stativ kvalitní značky za cenu, za kterou v obchodě koupíte leda poloplastovou vachrlatou obludku.

Platíte ovšem vaším časem. Musíte si přesně vybrat konkrétní typ stativu, nastudovat o něm co nejvíce, zjistit zda při dlouhodobějším používání netrpí některé součásti nadměrným opotřebením, mít přehled o cenách v bazarech i na internetu. A pak hledat, hlídat a snažit se. Opravdu dobrého stativu se fotograf málokdy zbavuje, to je kus výbavy na celý (foto)život.

Takže trpělivost a zase trpělivost. Přináší nejen příslušné růže, také stativ za výbornou cenu. Můj kamarád fotograf sehnal skvělý karbonový stativ Gitzo z trojkové řady a vynikající hlavu BH-55 od RRS. Má zcela shodnou sestavu – ale on ji pořídil za polovic. Což se podaří asi tak stejně často, jako setkání s yettim uprostřed Sahary.

Nač si dávat pozor při koupì fotografického stativu z druhé ruky?

Stativ z druhé ruky? Proč ne, ale... Ale přece jen je pár věcí, na které si pozor dejte. Rozhodně doporučuji si před koupí bazarový stativ vždy osobně prohlédnout.

U hliníkového stativu vyzkoušejte, zda jdou hladce zasunout a vysunout všechny sekce nohou. Citelné drhnutí či větší síla potřebná k zasunutí a vytázení dílu může být známkou ohnuté nebo pádem deformované trubky.

Prohlédněte povrch trubek. Odřeniny a škrábance v barvě jsou normální stopy používání, promácklý povrch nikoliv. Kontrolujte stav a funkčnost zámečků (větší vůle není závada pokud jde seřídit dotažením matic), u páčkových pozor na prasklinky v plastu páček.

Zkuste, zda při povolených zámečkách se všechny sekce nohou vysunou, ale stativ se nerozpadá. Na konci ukrytém v trubce jsou zarážky z plastu. Pokud chybí, trubkový díl při povoleném zámečku vypadne úplně ven. A chybějící vnitřní plastová zarážka se shání či nahrazuje docela problematicky. Nemluvě o tom, že chybějící zarážka znamená i větší vůli zasunutého konce trubky a tedy zhoršenou tuhost.

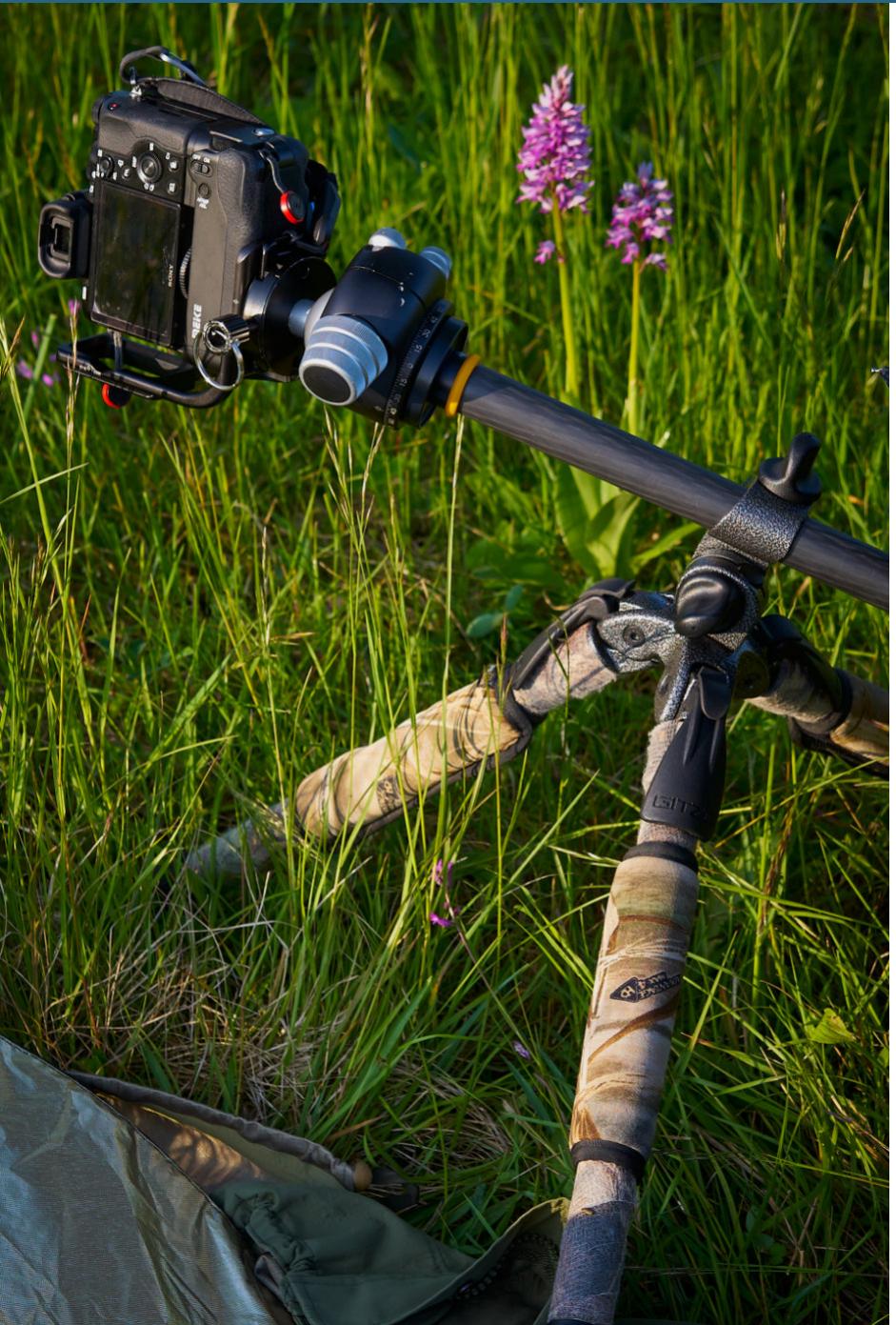
Ve škrapových skalkách jižní Itálie. Fotografování rozkvetlé orchideje (*Ophrys promontorii*) skrz rozkvetlý fialový kosatec. Pořízenou fotografií můžete vidět na předcházející stránce.

Sony A7, Sony FE 90/2,8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/5,6, 1/100 s

Dobре si prohlédněte středovou část. Většina stativů zajistí rozevření nohou v přednastavených úhlech zarázkou, zatlačenou proti dorazům na středové části. Ty mají podobu „zubů“ či zárezů, mohou být bud' na svrchní nebo spodní straně středové části. Když je na nich jen úměrně používání otřená barva, je to v pořádku. Zbystřete ale jestliže zuby mají viditelně otlačené a ožvýkané hrany. U takového stativu dřív či později (většinou dřív) bude aretace nohy nespolehlivá. S veškerými důsledky pro (ne)stabilitu stativu. Osobně jsem právě z tohoto důvodu jeden svůj stativ (ač velmi nerad) poslal do šrotu.

Pokud má stativ středový sloupek, vyzkoušejte jak hladce jde vysunovat a jak je spolehlivá jeho aretace. Při dotažení musí sloupek držet pevně v jednom celku se zbytkem stativu. Rozhodně dotažený nesmí mít vůbec žádnou vůli.

U karbonového stativu postupujte obdobně, mnohem větší pozornost ale věnujte povrchu trubek nohou. Karbon je křehký a praskliny v trubkách se řeší leda výměnou poškozeného dílu. Tedy pokud ho seženete...

Značky a „takyznačky“

Neboli proč nejsem tak bohatý, abych si kupoval levné věci...

Světu stativů v tuzemsku kraluje několik zavedených kvalitních značek, v prvé řadě Gitzo a Manfrotto, dále Velbon, Vanguard, Rollei etc.... Plus záplava dalších takyznaček, vesměs (ale nejen) asijské provenience a takřka vždy za nižší ceny.

Přijde vám zbytečné platit více jen za zavedenou značku? To si rozhodněte sami. Já osobně si za tu značku připlácím. Nikoli z frajeřiny nebo že bych nevěděl co s penězi.

Proč tedy?

Třeba proto, že se mohu spolehnout na dostupnost servisu i náhradních dílů. Zatímco u takyznačky vám praskne jedna sekce nohy nebo se strhne závit šroubku (atypického, zákon schválnosti platí). Pak v lepším případě sháníte známého z nastrojárny (a flašku pro něho). V horším případě pošlete stativ do sběrového dvora a kupujete další. (Pravda, kus trubky z nohy prasklého Giottos stativu mi ještě nějaký čas posloužil jako zapichovací kolík k uchycení držáčku odrazky. Poněkud drahý kolík...)

Mimo jiné proto, že u značky se mohu spolehnout na kvalitu komponent. Není karbon jako karbon, byť jej zdůrazňuje každý výrobce. Je rozdíl jestli má trubka nohy tři vrstvy karbonových vláken anebo šest. A jestli ta vlákna ve vrstvách jsou jen uspořádaná rovnoběžně anebo překřížená. Navenek oboje vyhlíží stejně. Rozdíl poznáte při zatížení a v odlišné tuhosti.

Také proto, že poruchovost u stativů zavedené značky bývá citelně nižší. Když něco na stativu povolí zrovna na první lokaci krajinařské výpravy, na kterou jste rok šetřili, žádný výraz není dostatečně šťavnatý k vyjádření vašich pocitů.

Mimochodem, stoprocentně platí zákon schválnosti. Po nepříjemné nehodě v Norsku (a nouzovém každodenním spravování nohy trojnožky Izolepou) s sebou pro jistotu, pokud to jen trochu jde, vozívám na fotoexpedice jeden rezervní stativ navíc. Zatím to s ním pokaždé dopadlo jako s pověstnou anglickou starou pannou. Vždy připraven, nikdy nežádán! (Tedy ne, že by mne to snad mrzelo.)

A konečně preferuji tradiční výrobce také proto, že u zavedené značky mohu celkem důvěrovat uváděné nosnosti. Odpovídá skutečnému chování stativu.

Viděl jsem už v terénu taky celkem dost takystativů od takyznaček. Papírově úžasných parametrů. V praxi se klepaly jako listí osiky už v mírném vánku.

Mé osobní zkušenosti?

Za víc než čtvrtstoletí fotografování v terénu jsem stihl vystřídat (a nejednou i zničit) řádku značek a modelů stativů. Dost dlouho jsem váhal, zda vůbec něco ke konkrétním modelům stativů psát, či je snad dokonce doporučovat.

Nakonec jsem usoudil že ano, ale s výhradou: Následující řádky berte jako můj opravdu velmi subjektivní náhled.

Nebudu dělat podrobný přehled všeho co kdy kde a jak bylo dobře nebo špatně, vybírám jen mé nejvýraznější postřehy. A mějte na paměti, že vaše vlastní zkušenosť může být zcela jiná.

Gitzo je prostě sázka na jistotu

Tradiční značka se špičkovou kvalitou, kterou si nechává patřičně zaplatit. Stativy klasického provedení vyrábí již od roku 1940. Některé modely se jen s minimálními změnami drží na trhu po řadu let. Mé čtyři Gitzo stativy (velký z „trojkové“ řady na krajinu, dvojice tří a čtyřsekčních „Explorerů“ a „jedničkový“ kompaktní cestovní hliníkový) používám řadu let, v terénu jsou pořád a zatím (klepu na dřevo) jsem ani na jediném nemusel cokoli opravovat nebo měnit. Pokud to vaše kapsa zvládne (jen samotný středový sloupek k trojkovému stativu přijde zhruba na totéž co celý univerzální stativ od jiných výrobců), získáte stativ, který vás nejspíš přežije.

Mimochodem, původně samostatná značka Gitzo (založená ve Francii v roce 1917 Arsenem Gitzhovenem), má už léta stejného vlastníka jako Manfrotto či Joby, společnost Vitec Group.

Manfrotto je další tradiční značka stativů

Jestliže je Gitzo mimo vaše možnosti a sáhnete po Manfrotto, získáte solidní a dobře propracovaný univerzální stativ na léta. Používal jsem dluho jak robustní 055 (fajn i pod delší tele, ale pronese se), tak lehčí model 190. A jediná nectnost byly popraskané páčky aretačních zámečků nohou a jejich otravné vyměňování. Což byla jeden čas slabina určitých sérií, v pozdějších verzích opravená.

Z nových lehčích Manfrotto stativů se mi zamlouvají karbonové modely Beefree. Můj Beefree BeeFree GT XPRO Carbon je novinka, kterou mám relativně krátce. Líbí se mi coby všeestranný, nepříliš těžký (1,76 kg) a skvěle skládaný univerzální stativ s rozumnou nosností i tuhostí pro cestování nalehko. A s výklopným středovým sloupkem, protože rád beru (foto)věci od podlahy.

Jak u Gitzo, tak u Manfrotto stativů je výhodou bezproblémová dostupnost náhradních dílů a jejich snadné objednání. Včetně podrobných rozkresů konstrukce a jednotlivých součástek.

Giottos

Má zkušenost se stativem s výklopným středovým sloupkem je dobrá i špatná. Dobrá s funkčností. Až na humpoláčtí a v porovnání s elegantním Gitzo Explorerem citelně méně propracované provedení, všechno chodilo jak má. Dokud (a to je ta špatná zkušenosť) nepraskla základna stativu. Bez nějakého zjevnějšího důvodu typu pádu nebo nárazu. Samotný střed jako náhradní díl se mi nepodařilo sehnat, stativ jsem tudíž odesal k recyklaci do šrotu.

Vanguard

Zkušenost mám s několika modely Alta Pro. Lehčí stativy kompaktního provedení. Když se k nim chováte s jistou ohleduplností, dobře poslouží. Mne od této značky odrazuje zkušenost s Alta Pro 263 AT, kdy se po několika letech nepříliš intenzivního používání „ožvýkaly“ zuby v hliníku středové části, které slouží jako dorazy, vymezující rozevření nohou. Cena náhradního dílu neúměrná v poměru k ceně celého nového stativu, tudíž skončil ve šrotu.

Joby, výrobce známých Gorillapodů

I po několikaletém občasném používání Gorillapodu SLR-zoom mu pořád nepřicházím na chuť. Od stativu chci aby mi fotoaparát udržel v nastavené poloze. A můj Gorillapod s tím má potíž a prostě spolehlivě nedrží. Navíc mi přijde, že tření mezi články nohou se postupem času pomalu zmenšuje a stativ ztrácí na pevnosti.

Nejmenší verze Gorillapodů používám příležitostně jako stojánky pod externí blesky, pro tenhle účel stačí.

Rollei

Stativek Compact Traveller Mini M1 si s sebou brávám dovnitř batohu vždycky když vím, že mohu potřebovat ještě druhý malíčký stativ. Nezabere víc místa než jeden objemnější objektiv, dá se vytáhnout téměř půl metru nad terén a přitom váží pod kilo.

Hama

Bez komentáře (raději)!

Stativ mám. Ještě něco dál?

Po koupi si doma vyhradte čtvrt hodiny času, vezměte k ruce inbus klíče a stativ si komplet projděte.

Zkuste jej rozložit a opět složit, všímejte si vůle v aretacích dílů nohou, plynulosti pohybu hlavy a spolehlivosti dotažení všech matic a spojů. A seřidte všechno, co se vám, byť jen trošičku, nezdá. Ušetříte si pozdější potíže a zklamání. Třeba z toho, že na skvělém místě při úžasném světle budete, místo mačkání spouště, hledat klíč a dotahovat neseřízený šroubový spoj.

Pořidíte si návleky na nohy stativu

Slouží hlavně jako tepelná izolace. Ne stativu nýbrž vás. V mrazu je mnohem příjemnější držet při přenášení podchlazený stativ přes měkkou pěnu či neoprén návleku než jen za ledovou trubku nohy. Navíc měkký a pružný návlek chrání i proti nárazům, což, zejména u křehčích trubek z karbonu, není nikdy na škodu. A konečně návleky, jsou-li ve verzi s kamuflážním vzorem, pomáhají v terénu stativ lépe zamaskovat. Šikovné pro fotografy zvířat.

Někteří výrobci návleky (na jednu, dvě nebo všechny tři nohy) dodávají rovnou se stativem, u jiných značek je dokupujete zvlášť. Kvalitní provedení stojí nějakých pár stokorun, ale zase má doopravdy dlouhou životnost.

Můj osobní trik: Krom nasazení návleků navíc nejsilnější trubky nohou (ty, do kterých se dovnitř zasunují všechny ostatní sekce nohy) u nového stativu hned omotávám měkkou textilní páskou. Ano, přidá zanedbatelných pár dalších gramů na váze. Ale uchrání od provozních šrámů (a že je má každý stativ, který neslouží jen pro ozdobu) a částečně zmírní riziko prasknutí karbonové trubky při nějaké nehodě.

Přepravní obal

Chrání složený stativ před odřením či jiným poškozením během přepravy. Druhotně také chrání fotografovovo okolí před umazáním od znečištěného stativu. (Zkuste se někdy vracet z fotovýpravy v náročnějším terénu přeplněném vlakem či autobusem.)

Někteří výrobci dodávají transportní obal rovnou v sadě se zakoupeným stativem.

U jiných značek jde o příslušenství, které musíte dokoupit zvlášť. A teď dilema hodné Hamleta: Pořídit či nepořídit – to je otázka.

Nosíte-li stativ terénem, uchycený vzadu či z boku na fotobatohu, nejspíš se bez obalu obejdete. I v takovém případě doporučuji něčím chránit minimálně horní část stativu se stativovou hlavou, občas nějaký ten úder či škrábanec schytá. Jako ochrana poslouží dobře třeba neoprenový obal na větší objektiv nebo stará fleecová čepice. Já využívám černý obal, původně určený pro armádní polní láhev. Je ušitý z pevné látky a s měkkou umělou kožešinou uvnitř.

Pro procházku městem nalehko s aparátem na krku nebo fotobrašnou na rameni obal určitě doporučuji. Stativ se v něm pohodlněji přenáší a uchráníte jej případných šramů. Stejně tak doporučuji ukládat stativ do pouzda při každém převážení v kufru automobilu.

Můj oblíbený terénní stativ Gitzo Explorer. Nohy jsou zakončené bodci (neoriginálními), překrytými našroubovanou gumovou koncovkou.

Možná využijete kovové hroty na konci nohou

Hodí se hlavně v měkčím terénu, například v drnech travnaté louky. Někteří výrobci hroty dodávají rovnou se stativem, u jiných značek je dokupujete zvlášť. Montují se nejčastěji šroubováním do závitu 3/8" na spodním konci nejtenčích trubek nohou. Některá provedení kombinují výhody hrotů i gumových koncovek. Bud' lze hroty z koncovek vysunout vyšroubováním (ale takové hroty bývají většinou příliš krátké) nebo odšroubujete a sundáte koncovku, která špice překrývá.

U některých stativů se s možností montáže hrotů vůbec nepočítá a patka bývá na konci nohy nasazená na pevně.

Sněžné talíře neboli sněžné botky se v zimě hodí

Široká plochá talířovitá zakončení pro dolní konce nohou stativu, montují se podle potřeby a svou větší plochou působí podobně jako „sněžnice“. Brání aby se stativ propadal do hlubšího sněhu. Originálně sněžné talíře dodává jen několik výrobců, asi neznámější jsou od značky Gitzo.

Vak k zavěšení mezi nohy stativu

Má tvar mělkého trojbokého látkového nebo síťovinového kuželu s prostřední špičkou obrácenou dolů. A s popruhem v každém cípu, pošitým suchým zipem tak, aby se dal upevnit kolem nohy rozevřeného stativu.

Čímž si uprostřed vytvoříte trojúhelníkovou misku s vyvýšeným okrajem. Může mít dvě funkce. Bud', naplněná čímkolи těžším, co je po ruce (kameny, štěrk, cihla, části fotovýbavy...) poslouží jako vyvažovací vak ke zvýšení stability. Anebo máte skvělé místečko pro bezpečné odložení drobného fotovybavení během fotografování.

Při normálním používání stativu je vak holá zbytečnost. Překáží, plete se pod stativem při rozkládání a motá kolem nohou při složení. A skončí zahrabaný někde v hlubinách vaší fotoskříně. Názor změníte při fotografování ve specifických podmírkách.

V silnějším větru je každé zvýšení stability vítané a kámen či cihla spásou. Jen do vaku nakládejte zátěže přiměřeně. (A vidíte, najednou se ta zdánlivě předimenzovaná nosnost stativu výborně hodí, že?)

Na mokřadech a rašelinistech, v jílovitém bahně štol při fotografování netopýrů, na pláni s odtávajícím sněhem... Všude tam máte po ruce suchou, čistou a bezpečnou poličku. V místech, kde si na zem nepoložíte raději ani fotobatoh, se zavěšené odkládací místečko výborně hodí pro dálkovou spoušť, filtry, baterii a jiné drobnosti.

L-destička od Really Right Stuff v praxi. Původně zakoupená pro Nikon D300 s gripem, ale je použitelná i pro Sony A7R. Výhodou je bezproblémový přístup k dvířkám bateriového prostoru v gripu při výměně baterií.

L-destička

L-destička (anglicky L-plate, česky ve fotožargonu "elplejtká") je, jak už název napovídá, rychloupínací destička, či spíš dvojice rychloupínacích destiček, navzájem pevně spojená kolmo na sebe do tvaru písmene "L". Montuje se zespodu na tělo fotoaparátu (bez nebo s bateriovým gripem). Tak, aby delší nožička písmene kopírovala spodek fotoaparátu a kratší nožička jednu boční hranu.

Význam? Můžete si zvolit zda aparát dáte na stativ spodní destičkou (pro fotografování na šířku) nebo boční (na výšku). A obě možnosti lze rychle střídat aniž sáhnete na stativ nebo hlavu, prohazujete jen uchycení na spodní nebo boční straně.

Pokud chcete ze stativu fotit nizoučko nad povrchem terénu pomocí otočeného středového sloupu, je L-destička nenahraditelná pomůcka. Středový sloupek otočíte hlavou k zemi a dotáhněte tak, že je mezi nohami stativu. Vytočíte upínání na stativové hlavě o 90° do boku, fotoaparát uchytíte za boční stranu L-destičky. A jste tam, kde jste chtěli být... aparátem těsně nad povrchem země. A v normální poloze, nemusíte se trápit s fotoaparátem otočeným vzhůru nohama.

Bezprostředně po nehodě. Rozbitý magnetický UV filtr od VFFOTO ochránil vlastní objektiv, L-destička od Really Right Stuff zase tělo bezrcadlovky Sony. Takže vše dopadlo relativně dobře.

Vedlejší, asi nezamýšlenou, ale občas nadmíru užitečnou funkcí L-destičky je to, že jako bytelný ochranný rám jistí ze dvou stran tělo fotoaparátu. Což mi přišlo velice vhod třeba při ošklivém pádu Sony bezrcátka do skalních hrán na břehu vodopádu. Objektiv zachránil nasazený UV filtr (sám to odnesl), tělo bytelná klec „elplejtky“. Ale vidět svůj fotoaparát, kutálející se po kamení, to není hezký pohled.

Viníkem byla má nepozornost a v uchycení špatně dotažená rychloupínací destička. „Kontroluj dotažení clampu, kontroluj dotažení clampu... Nebo se z toho zblázníš“.

Drobnosti ke stativu z mého fotobatohu. Zleva sada inbus klíčů a plochých, křížových i hvězdičkových šroubováků. Pod ní plochý klíček na montáž redukce stativových šroubů (z 1/4" na 3/8"), vedle redukce stativového šroubu a rezervní stativový šroub 1/4" pro rychloupínací destičky. Dole plochá podložka ze železářství k utažení stativových šroubů s drážkou. Vpravo nahoře plastový klíček od Manfrotto k dotahování matic nohou stativu.

Nářadí

Vždycky noste s sebou klíče na všechny šrouby a matice vašeho stativu. Bud originální nářadí, dodávané výrobcem, anebo univerzální. Minimum je sada Inbus klíčů a malý šestihranný klíč na matice od nohou stativu. Přitáhne, nebo naopak povolí rychloupínací destičku, seřídí tuhost nastavení nohou. Šikovná nářadíčka s inbusy se prodávají například pro cyklisty. Skvělé sady se vyrábí přímo pro fotografy - jen lepší značkové nebývají z nejlevnějších.

Á propos, víte, co znamená inbus? Je to zkratka názvu Innensechskantschraube Bauer und Schaurte (vnitřně šestihranný šroub výrobce Bauer a Schaurte), pod kterým byl tento systém (tj. šroub se šestihranným vybráním a odpovídajícím klíčem) roku 1936 v německu patentován společností Bauer & Schaurte Karcher.

Jeden můj osobní zlepšovák. Většina šroubů u rychloupínacích destiček má uprostřed zárez – drážku k utažení pomocí mince. Obvykle zárez doopravdy hodně úzký. Zlovolní výrobci vás nutí k používání malíčkých mincí, tetelíce se škodolibou radostí při představě usilovného dotahování deset eurocentem či korunou. Kupte si raději za tu korunu v železářství širokou železnou pozinkovanou podložku pod šrouby. Při malé tlouštce má daleko větší průměr, mnohem lépe se drží v prstech a šroub dotahujete silněji. Středem se dá provléci kousek šňůrky a přivázat jím podložku k očku, karabince či poutku na fotobatohu - pak je riziko ztracení minimální.

Udělej/urob si sám

Tepelné návleky na nohy stativu

Můžete si je levně, snadno a rychle vyrobit sami. Stačí v prodejně instalatérských potřeb koupit tepelnou izolaci pro trubky ústředního topení s patřičným vnitřním průměrem. Bývá ze šedého pěnového materiálu a prodává se pod názvem mirelon. Ustříhnnete kus v potřebné délce a navléknete na nejsilnější sekci nohy stativu. Nejsnáze tak, že uvolníte či vyšroubujete zámeček, který drží všechny tenčí trubky nohou. Trubky vyndáte, zámeček sundáte, navléknete tepelný návlek a zámeček i trubky vrátíte na místo.

Výhodou tohoto samodomo řešení je láce, nevýhodou nižší odolnost a menší trvanlivost pěny. Snadno se v terénu potrhá. Například o ostré větvíčky či štěrk. Trvanlivost zvýšíte omotáním mirelonu izolepou nebo textilní kobercovou páskou. Případně zvolte rovnou páskou s maskovacím vzorem, lze ji koupit v armádních a mysliveckých potřebách.

Lepší dotahování Arca Swiss destiček

Drážkovaný váleček, který slouží k dotahování rychloupínací Arca Swiss destičky na hlavě, se občas prsty špatně dotahuje. Když jej provrtáte kolmo na osu a do otvorů provléknete kroužek na klíče, jde to mnohem snáz. Poznámka pro wildlife fotografování. Takový kroužek pak cinká o stativovou hlavu. Když to vám nebo fotografovanému zvířeti vadí, omotejte jej textilní páskou.

Používání stativu v praxi – několik doporučení

Nezapomínejte na bezpečnost

Dobrý stativ není úplně levný, stejně jako fotoaparát na něm. Což může přitahovat i nekalé živly. Hlídejte si ho.

Někdy nestačí, že máte stativ s fotoaparátem stále na dohled. Nedávná zkušenost kolegy fotografa z centra Londýna je dostatečně varující. Jeho stativ (i s Fuji bezzrcátkem) odejel, sebrán rukou zadního z dvojice chmatáků na mopedu. Až dodatečně se postižený dozvěděl, že není zdaleka prvním takto okradeným.

Odcizená výbava se nikdy nenašla. A, byť byla pojištěná, pojišťovna po spoustě papírování a s nejrůznějšími výmluvami vyplatila jen velmi malou část z ceny.

Dalšími riziky pro fotovýbavu jsou nevhodně postavený stativ nebo špatně uchycená rychloupínací destička

Vzdycky, opakuji vždycky, kontrolujte správné vložení a dotažení rychloupínací destičky! Pohled na fotoaparát, špatně zajištěný a padající ze stativu, je zábavný jen pro nezúčastněné a tudíž nepostižené.

Ač mám osobně mnohem raději flexibilnější možnosti systému Arca Swiss, z pohledu bezpečí dává větší jistotu zacvaknutí do Manfrotto uchycení, které je navíc vybavené pojistikou.

Stativ postavte rovně

Nedbale postavený stativ se může poroučet k zemi i s aparátem na něm upevněným.

Stativ vyrovnejte vždy, tedy i ve svahu, od toho jsou teleskopické nohy. Každou zvlášt můžete vysunout na potřebnou délku. To, že stativ stojí správně, poznáte podle středového sloupku, měl by směřovat spodním koncem svisle k zemi.

Když tomu tak není, bude těžiště vychýlené do strany a riskujete možný pád stativu i s fotoaparátem. Na trojnožku, kácející se z horní hrany Pouzdřanské stepi, doopravdy nebyl hezký pohled. Navíc umocněný faktem, že nasazenou technikou byla zrcadlovka Nikon D300 s celkem nepříliš levným objektivem Nikkorem 300/4. Naštěstí je vyschlá sprašová hlína velmi měkká a starý dobrý Nikkor 300/4 zase velmi poctivý kus kovu, obrněný téměř jako tank (a také adekvátně tomu těžký). Přežil.

Polohu těžiště si hlídejte i u stativů s výklopným či volně polohovatelným středovým sloupkem.

Ocitnete-li se na šikmé ploše (míněno terénu, samozřejmě), stavte dvě rozložené nohy vždy níže směrem po svahu a třetí nohu do svahu výše. A střed stativu mějte v rovině. Což si snadno zkontrolujete pohledem na středový sloupek.

U stativu se sloupkem vyklopeným vodorovně (Manfrotto PROB, XPROB, BeeFree XPRO) nebo volně polohovatelným (Gitzo Explorer a další) platí, že čím je fotoaparát dál od středu základny stativu, tím je horší stabilita i tuhost. Neboli mějte středový sloupek vysunutý do strany jen na nezbytnou vzdálenost a tím fotoaparát co nejblíž středu stativu.

Konec vyklopeného středového sloupku, tedy uchycení stativové destičky či stativový šroub hlavy by vždy měl být uvnitř pomyslné kružnice, procházející spodními konci nohou rozloženého stativu. Její velikost závisí na úhlu rozevření nohou. Když budou nohy rozevřené málo a konec sloupku vysunutý daleko, riskujete nebezpečné vychýlení těžiště a možný pád i s fotoaparátem.

Optimální rozevření nohou?

Nejlépe někde kolem úhlu 45°, vztaženo ke středovému sloupku. Méně není dobré (nohy blízko sebe = malá stabilita) a výrazně více také ne (nohy doširoka rozevřené = horší nosnost i tuhost).

Pozor zejména v momentě, kdy na stativ dáváte fotovýbavu, jejíž těžiště je proti místu uchycení (stativový šroub těla s rychloupínací destičkou nebo stativová patka) výrazněji posunuté od středu stativu.

Což je třeba případ delšího a těžšího objektivu bez vlastní stativové patky, nasazeného v bajonetu na lehkém těle (bez)zrcadlovky. Když ji uchytíte na stativ za destičku těla fotoaparátu, dejte pozor aby těžký objektiv byl nad jednou ze tří nohou stativu, nikoli v mezeře mezi nimi. Objektiv tak nebude mít tendenci sestavu (včetně stativu) převracet dopředu

V silném větru

Když vítr fouká stále ze stejného směru, postavte stativ tak, že dvě nohy směřují proti větru a jedna dozadu. A tu zadní nechte vysunutou o něco více. Tím těžiště stativu vykloníte (zcela vědomě a úmyslně) proti směru větru a získáte trochu na stabilitě. Tento trik se nedá použít při nárazovém větru ani ve větru, který fouká střídavě z různých směrů.

Dejte si pozor kam konce nožiček stavíte

Terén pod nimi může povolit, kámen podklouznout, rašelina se propadnout. Podle zákona schválnosti bývá taková příhoda tím pravděpodobnější čím dražší fototechniku na stativu máte, čím je skalní hrana vyšší, voda dole hlubší a štěrk na povrchu půdy ostrohrannější.

Pozor na stativ v zimě, postavený ve sněhu

Málo známé riziko představuje pro stativ použití v hlubokém a na povrchu zledovatělou krustou pokrytém sněhu. Když se nohy proborí skrze umrzlý povrch, roztahují se více, než je zdrávo. Pokud nepovolí dorazy, může se rozlomit středová část, která stativové nohy spojuje. A nezáleží vůbec na tom, zda jde o levný „noname“ stativ z Číny, nebo profesionální výrobek špičkové značky.

Problémům lze předcházet používáním sněhových talířů („Big Feet“), nasazených na koncích nohou. Díky jejich větší ploše se nohy neproborejí.

Improvizovaně můžete pod stativové nohy podložit nerezové mističky sítek z kuchyňských dřezů (kde slouží k zachycení nečistot v odtokovém otvoru). Jsou doslova za pár korun.

V písku. Snímek prázdné lastury z obnaženého břehu přehrady, fotografovaný blízko nad povrchem píska a, kvůli rozostření pozadí, na nízké clonové číslo. Způsob fotografování můžete vidět na následující stránce.

Sony A7R, SONY FE 90mm F2.8 Macro G OSS, 90 mm, ISO 100, f/4,5, 0,1 s

Pozor na stativ postavený v mořské nebo brakické vodě

Tím spíš pokud se dostala i dovnitř trubek konstrukce. Sůl může zapříčinit korozi hliníkových částí. Stativ rozeberte a vyčistěte. Odstraňte případné nečistoty a písek. Sůl z povrchu i dutin vymyjte důkladným propláchnutím sladkou vodou.

Používejte dálkovou spoušť

Prevencí proti roztržení snímků je dálková spoušť, vestavěná samospoušť fotoaparátu nebo jiný způsob, který zajistí, že v momentě expozice se nebude muset samotného těla fotoaparátu dotýkat.

Nezapomeňte vypnout stabilizaci (redukci vibrací)

Optická stabilizace v objektivu nebo v těle fotoaparátu (případně oboje) je skvělá dopomoc k ostrým snímků při relativně dlouhých expozičních časech z ruky. Ne ovšem na stativu. Při umístění na stativ se fotoaparát nechvěje, v ruce ano. Zapnutá stabilizace se ovšem i tak snaží neexistující vibrace vyrovnávat a výsledkem jsou paradoxně neostré snímky.

Nejnovější aparáty už leckdy „poznají“, že je tělo umístěné na stativu a redukci vibrací vypnou anebo přepnou na zvláštní režim, který se stativem počítá. Zda se takto chová i vaše fototechnika, to si najdete v manuálu. A pokud si nejste jisti, stabilizaci na stativu **vždycky vypněte**. Nic tím nezazkážte.

S vysunováním sekcí nohou začínejte vždy od nejsilnějších trubek

Když nepotřebujete vysunout nohy v plné délce, zůstanou takto zasunuté a nevyužité ty nejtenčí a nejméně tuhé části. Což se příznivě odrazí na stabilitě stativu.

Nevysunujte středový sloupek

Anebo jen v nouzi nejvyšší, teprve když máte vysunuté nohy na celou délku a ke správné výšce aparátu vám pořád pár centimetrů chybí. A číňte tak s vědomím, že výrazně zhoršujete jak tuhost, tak stabilitu stativu.

Když chcete fotit opravdu nízko nad terénem

Pak jedna možnost je co nejvíce rozevřít všechny tři nohy stativu. S krátkým středovým sloupkem dostanete výšku kolem 10 cm. Někdy výrobce dodává zkrácený středový sloupek jako alternativu k běžnému dlouhému. Jindy jde dlouhý sloupek rozšroubovat na dva díly, z nichž použijete ten kratší. Nejsnazší cesta českého kutila je domluva s šíkovným soustružníkem. Krátký váleček středového sloupku vám vytočí z hliníku. I s 3/8" šroubem navrchu.

Druhá možnost, pokud to váš stativ umožňuje, je vykloupat středový sloupek do strany (umí například Gitzo Explorer, Manfrotto XPRO B nebo GTX PRO, Giottos a další). Vykloupat jej můžete buď vodorovně nebo v šikmé poloze.

Třetí možnost je vyjmout středový sloupek a nasadit jej obráceně. Tak, aby stativová hlava na konci sloupku byla uprostřed mezi nožkami stativu a směrem k zemi. Nevýhodou je to, že fotoaparát musíte uchytit „hlavou dolů“.

Pokud máte na fotoaparátu L-destičku, vytočte upínání na stativové hlavě o 90° do boku, fotoaparát uchytíte za boční stranu L-destičky. A jste tam, kde jste chtěli být... aparátem těsně nad povrchem země. A v normální poloze, nemusíte se trápit s fotoaparátem otočeným vzhůru nohama.

Péče o stativ

Aby vám váš stativ dlouho a spolehlivě sloužil, je vhodné mu občas trošku péče věnovat. Není to nikterak náročné na čas ani peníze.

Po fotografování v písru nebo bahně stativ zvenčí otřete suchým nebo navlhčeným hadříkem. Jestliže stál ve vodě, odšroubujte koncovky nohou nebo poslední sekci trubek, dovnitř trubek nateklou vodu vylijte a vnitřek stativu nechte vyschnout.

Když používáte stativ u moře, pozor na mořskou vodu. Obzvlášť pokud se dostala i do útrob stativu. Sůl může zapříčinit korozi hliníkových dílů. Stativ rozeberte a vyčistěte. Sůl z povrchu i dutin vymyjte důkladným oplácchnutím sladkou vodou.

Projděte si všechny zámečky a spoje, vše povolené s citem seřidte.

Jednotlivé sekce nohou jsou utěsněné proti vnikání vody (ale stejně se i tak dovnitř dostává) a prachu. Čas od času je dobré těsnění zkontolovat a případně vyčistit. Závity maticových zámečků podle potřeby promáznout. Nejlépe speciálním mazivem určeným pro stativy, například Gitzo Grease Kit nebo Manfrotto Grease. Když není po ruce nic lepšího, můžete sáhnout alespoň pro bílou lithiovou vazelinu.

Pár triků navíc, které v oficiálních materiálech nejspíš nenajdete

Co mám udělat když... aneb o improvizacích.

Češi jsou mistři světa v improvizacích. Tam, kde fotograf západního střihu, pozbyvší stativ, jen zklamaně balí fotonádobíčko, Čech použije co okolí dá. A vytvoří konstrukci v duchu „izolačka, guma, drát“. Úděsnou na pohled, ale víceméně funkční.

Co tedy můžete udělat když

Nemáte po ruce vůbec žádný stativ a nutně jej potřebujete

Využijte to, co je právě po ruce. Vytvořte improvizovaný rýžový či fazolový stativ z plastové nebo látkové tašky, naplněné čímkoliv dostatečně sypkým a tvarovatelným. Podložte aparát kamenem, prkénkem, „sprajcněte“ jej do rozsochy větví, zabořte do povrchu sáčku s bonbóny či müsli. K podložení se nehodí štangle salámu ani tlačenka v mastném papíru. Za prvé si zamastíte aparát, za druhé je jí škoda.

Nemáte po ruce stativ ani monopod a nutně potřebujete fotit reportáž či low-light foto za slabého světla

I při zvýšeném ISO a zapnuté stabilizaci jste kousek za hranou udržitelného času? Použijte trik starých pánů fotografů, „provázkový stativ“.

Vezměte kus pevného provázku nebo lanka. Na jednom konci uvažte malíčké očko, provlékněte jím dřík šroubu z rychloupínací destičky nebo použijte jen samotný šroub. Šroub natočte zespodu fotoaparátu do stativového závitu. Naměřte délku provázku o kus delší než od aparátu u vašeho oka k povrchu země. Na spodním konci provázku udělejte větší oko. Tak velké, abyste jej navlékli na svou botu. Oko, navlečené na botě, přislápněte k zemi a aparát v ruce táhněte mírně vzhůru. Napnutý provázek vám pomůže udržet o trochu delší čas. A to „trochu“ může znamenat rozdíl mezi neostrou a ostrou fotkou.

Když je vítr doopravdy silný. Snímek pevnosti Nehaj v Senji (Chorvatsko), pořízený za poryvů bory na větší vzdálenost teleobjektivem. I velmi stabilní stativ Gitzo „trojkové“ řady, se zasunutým středovým sloupkem, s pouze zčásti vysunutýma nohama a ještě s fotobatohem coby zátěží, měl co dělat. Několik z celkem asi dvaceti pořízených snímků vyšlo ostrých.

Sony A7R, SONY FE 100–400 mm f/4,5–5,6 GM OSS, 218 mm, ISO 100, f/8, 1/10 s

Máte lehký cestovní stativ a potřebujete fotit s „teletem“ (teleobjektivem) pro které vaše trojnožka doopravdy není dimenzovaná

Vytáhněte jen nezbytně nutný počet sekcí nohou. Když ponecháte zasunuté tenčí díly na koncích nohou, bude stativ sice nižší, ale stabilnější. A rozhodně nevysunujte středový sloupek.

Máte solidní stativ ale vítr je víc než neobvykle silný, takže si připomínáte poučku že „trávy se chytáme zásadně u kořínek“

Zapomeňte na knížecí rady o zavěšení brašny nebo batohu na háček naspod středového sloupu. Vyrobeni byste jen solidní kyvadlo, které rozhoupe celý stativ. Háček využijte - ale nohy stativu zkráťte natolik, aby zavěšený batoh spočíval spodní částí na zemi, zamezí to jeho rozkývání.

Pokud ani to nestačí, můžete zkusit stativ chytit a tlačit k zemi svou vlastní vahou. Někdy to v mezní situaci pomůže.

Co se může hodit o stativech vědět

Dělení stativů – tripoddy, monopody a další. Stativy se podle konstrukce dělí do několika skupin.

Tripody neboli trojnožky

Jsou tradičním pojetím stativů už od počátků fotografie. Jak název napovídá, jde o tři nožky, spojené navzájem. Budeme se jím dále věnovat podrobněji.

Monopody

Výraz „mono“ jako součást složeného slova znamená „jeden“. Monopod je, nepřekvapivě, jednonohý stativ. Složený obvykle z více dílů teleskopických trubek, s nastavitelnou délkou. A se stativovou hlavou či stativovým šroubem a základnou pro našroubování hlavy na horním konci.

Monopod poslouží tam, kde potřebujete oporu (málo světla, použití dlouhých ohnisek objektivů) a klasickou trojnožku nechcete, nebo nemůžete použít. Například uprostřed davu, při fotografování sportovních klání ze zaplněné tribuny. Ale také v situacích, kdy záleží na každém gramu hmotnosti (třeba na horolezecké výpravě) nebo potřebujete být pohotoví. S monopodem jste, oproti rozkládání tripodu, daleko akčnější. A také nezaberete tolik místa. Stabilita, docílená s pomocí monopodu je horší než u trojnožky, ale výrazně lepší než úplně bez stativu. Můžete ji ještě zlepšit použitím ramenní opěrky. Což je taková pažbička, kterou jedním koncem namontujete navrch monopodu, druhým zapřete do ramene.

Vyrábí se i monopody v podobě trekkingových holí, některé dokonce s odpruženou špičkou. Horní konec takové hole bývá nad rukojetí opatřen stativovým šroubem se standardním 1/4" nebo 3/8" závitem, někdy rovnou i stativovou hlavou.

Speciální stativy

zahrnují nejrůznější a někdy i dost svérázná řešení. Nekladu si za cíl představit vám všechny, nýbrž jen několik zástupců.

Gorillapod

je původně stativ výrobce Joby, dnes už je víceméně obecným označením trojnohých stativů s nožkami složenými z řady kloubovitých článků. Nožičky můžete buď klasicky postavit na rovný i nerovný povrch. Nebo je omotat kolem zábradlí, větve či svislého sloupku.

Výhodou je nízká váha Gorillapodu a malé rozměry, sbalíte jej do kapsy či jakékoli brašny nebo batohu. Nevýhodou je omezená nosnost (i ty nejlepší modely snesou zatížení 3–5 kg) a časem se zvětšující vůle ve spojích. Pokud si budete Gorillapod pořizovat (mně osobně k srdci zrovna dvakrát nepřirostl), doporučuji koupit originál od Joby. U levnějších asijských klonů se kloubové spoje ochodí mnohem rychleji.

Rýžový či fazolový stativ

V angličtině známý pod názvem „Bean Bag“. Sáček ušitý z měkké neklouzavé látky, naplněný zčásti (ne úplně) tvarovatelnou sypkou výplní. Například rýží, fazolemi nebo plastovými kuličkami.

Položený fotoaparát či objektiv se do povrchu částečně vmáckne a takto zabořený překvapivě dobře drží. A můžete jej umístit i tam, kde běžný stativ bezpečně nepostavíte. Třeba na povrchu nerovného a zaobleného balvanu.

Samotný sáček bez výplně je výborně skladný a lehoučký. Což oceníte při cestě letadlem na druhý konec světa. Náplň dokoupíte až na místě z toho, co místní obchod či tržiště dá. Pokud vás čeká trek „na těžko“, nesete i vařič a jako náplň použijete rýži předvařenou, můžete ze „stativu“ navíc postupně ujídat.

Stativ – zapichovací kolík

Kolík k zabodnutí do země, zakončený stativovým šroubem. Nouzově jej ve vhodném podkladu (travní drn) lze využít i pod fotoaparát, ale častější je využití k uchycení odrazky či externího blesku. Žebrovaný trojboký nebo čtyřboký kolík je lepší než kulatý, zabodnutý nemá snahu se protáčet.

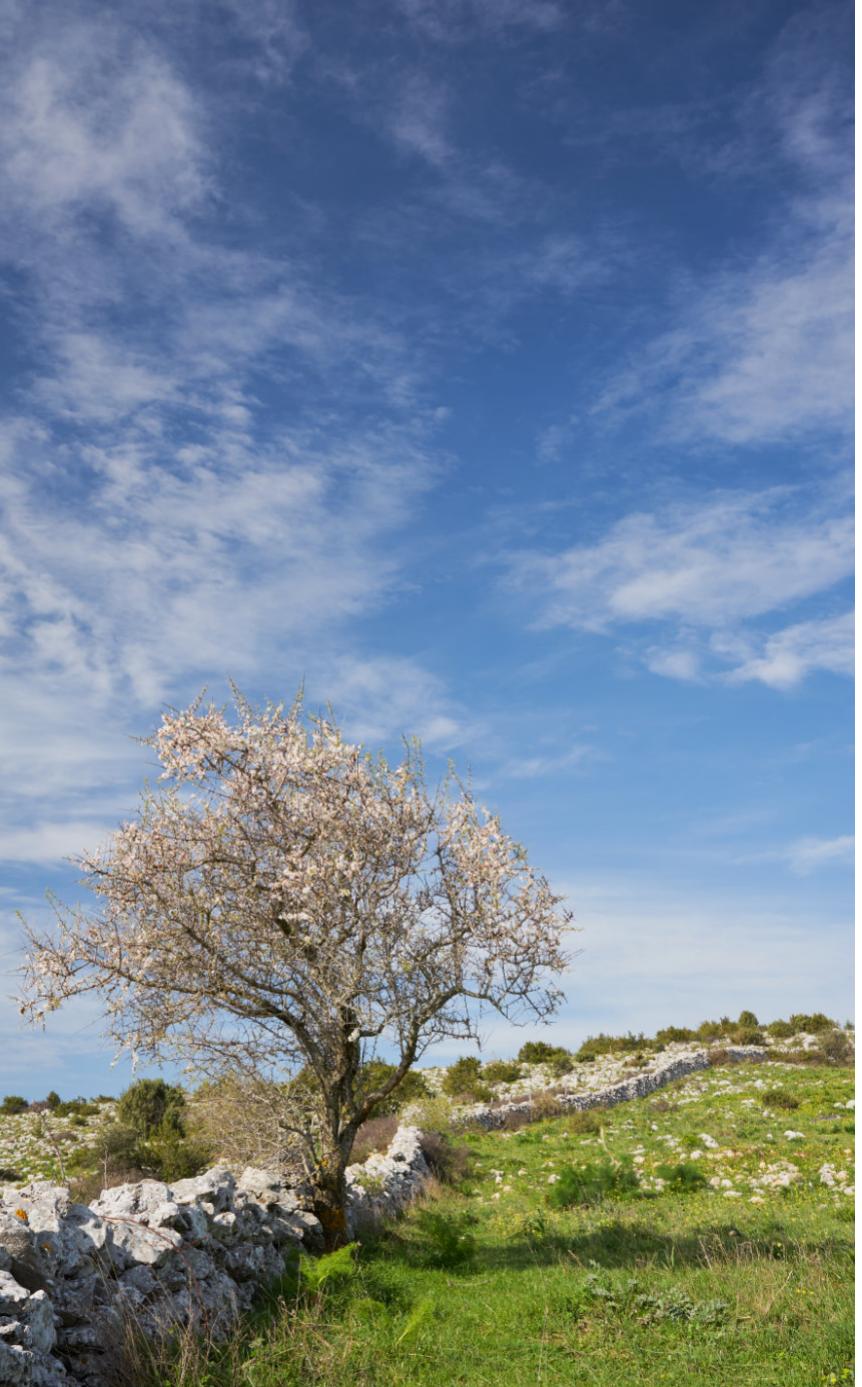
Ploché stativy

Vychází z konceptu rovné destičky se zasazeným stativovým šroubem. Někdy bývají doplněné o krátké nožky po obvodu, jejichž délku lze upravit zašroubováním či vyšroubováním. Výhodou je skladnost, vejdu se do kapsy. Hodí se pro fotografování nizoučko nad povrchem terénu.

Tip: Kamarád, wildlife fotograf, si pro fotografování bahňáků od povrchu pláží pořídil lehce vyklenutou desku se šroubem k upevnění stativové hlavy uprostřed. Je-li fotografování kulíků, čejek a vodoušů vaším životním posláním, můžete si totéž samodomo vyrobit ze staré hliníkové pokličky na hrnec. Odstraňte ouško a uprostřed provrtejte a propilujte otvor pro 3/8" stativový šroub. Přišroubuje stativovou hlavu, nasadte fotoaparát a můžete spokojeně zlehknout do bahna.

Stativy s přísavkami

Jsou předurčené pro skleněně tabule a jiné hladké rovné plochy. Základna stativu na podkladu drží silou jedné nebo několika přísavek. Výhodou je možnost použít jak na vodorovných, tak i šikmých nebo i svislých plochách (například sklo okna automobilu).

Rozdělení stativů - trojnožek podle velikosti

Nejběžnější a zdaleka nejčastější provedení stativu je tripod (neboli trojnožka), který fotograf nosí s sebou.

Poznámka na okraj: Existují i trojnožky studiové, určené pro fotoateliéry. Velice bytelné a stabilní (a také patřičně těžké), často doplněné o pojazdová kolečka či speciální vylepšení (například vzduchová brzda). Slouží pod fotoaparáty, světelný park, odrazné plochy etc...

Profesionální stativy s vysokou nosností

Z běžných provedení trojnožek do terénu jsou nejbytelnější stativy používané pro velkoformátové a středoformátové přístroje či fotografování sérií precizních panoramatických snímků. Stabilní snad i při orkánu Kyrill, čemuž odpovídá adekvátně vyšší váha i cena. Alternativou mohou být stativy, které používají geodeti.

Univerzální stativy

Využívá je pro vážnější práci většina fotografů. Jsou dostatečně stabilní při relativně rozumné váze (1,5-2,5 kg) i velikosti.

Nabízí je celá výrobců, z nejznámějších Gitzo, Manfrotto, Vanguard, Velbon, Rollei a další. Při výběru berte do úvahy za prvé svou výšku (u stativu bez vysunutého středového sloupku byste se v optimálním případě neměli hrbit) a za druhé váhu i ohniskovou délku vašich objektivů.

Bytelnější provedení (Gitzo z „trojkové“ či „pětkové“ řady, Manfrotto série 055,...) volte pro krajinaření za všechnožného počasí nebo pro wildlife s delšími teleobjektivy. Ale stabilita se pronese... Lehčí jsou „dvojková“ Gitzo či Manfrotto 190.

Na pomezí mezi univerzálními a kompaktními stativy stojí nejvyšší model z Manfrotto řady Beefree, GT XPRO Carbon. Sympaticky zkrácená transportní velikost a přitom bytelností blízko k univerzálním stativům. Výrazněji neušetříte na váze (karbonové BeeFree GT XPRO váží s hlavou 1770 g), ale získáte skvělou, všeestranně využitelnou a nadprůměrně skladnou trojnožku. S výklopným sloupkem, aby vylepšení pro profesionální makrofotografy, navíc můžete fotografovat i nízko nad zemí. Jen do silného větru a pro dlouhé teleobjektivy se tenhle stativ tak úplně nehodí.

Nádherné jsou **odlehčené univerzální stativy**

Při velikosti, nosnosti i tuhosti podobné dobrým univerzálním stativům mají citelně nižší hmotnost. A bohužel má takový splněný sen terénního fotografa i citelně vyšší cenu. Špičkové materiály prostě něco (dost) stojí.

Příkladem jsou třeba Gitzo Traveler či ještě o něco vyšší a stabilnější Mountainer.

Kompaktní stativy

Kompaktní nebo též cestovní stativy jsou konstruované zejména s ohledem na co nejmenší transportní délku a pokud možno nízkou hmotnost. Což se oboje negativně podepisuje na nosnosti i tuhosti a výsledkem je kompromis.

Levnější a lehký stativ, nevhodný do skutečně náročných podmínek či pro těžkou fototechniku. Dobrá volba na výlety nebo pro procházku městem pakliže máte lehkou zrcadlovku nebo bezzrcadlovku a nejdělsí objektiv něco přes 100 mm ohniska. Ale nechtějte fotit ničím delším za opravdu čerstvého větru. A počítejte, že pokud jste alespoň průměrně vysocí, budete se u stativu muset dost nepohodlně krčit.

Pro zkrácení transportní délky používají kompaktní stativy šíkovný trik. Nohy u řady z nich jdou pro transport přetočit vzhůru kolem středové tyče. Takže je ve složeném stavu středová tyč, včetně hlavy, ukrytá uprostřed nohou.

Slabá místa konstrukce cestovních stativů jsou tři. Příliš odlehčená základna („střed“) s malou torzní tuhostí, vícesekční nohy a teleskopický středový sloupek.

Provedení středové části neboli základny

Té, která spojuje všechny tři nohy navzájem. Pokud je příliš subtilní, je sice stativ lehčí, ale na úkor tuhosti. Nedostatky se projeví hlavně při nasazeném delším teleobjektivu (200 mm a víc). Tohle je Achillova pata mnoha kompaktních lehčích stativů. Nasazené dlouhé sklo sice papírově unesou, ale už s ním na dálku těžko pořídíte ostrý snímek.

Středový sloupek

Bývá někdy vícedílný, teleskopický. Zkrátí se tak délka ve složeném stavu, ovšem za cenu zhoršení tuhosti a stability. Nejsem vůbec příznivcem teleskopických sloupků.

Nohy ze čtyř, pěti i více sekcí

Platí že čím více sekcí, tím kratší transportní délka. Daň za to je horší tuhost i stabilita (více spojů - více problémů) a obvykle i velmi tenké trubky koncových sekcí nohou. Což je další příčina chvění. V praxi nakonec u takového stativu kvůli stabilitě poslední sekce raději nevysunujete a stativ máte o to nižší.

Obludkárium. Levné kapesní plastové nebo kovové stolní příšerky. Tyhle lehké a skladné „stativy“ doopravdy nechtějte.

Ministativy

nachází uplatnění při fotografování makra či drobných detailů, fotografování nízko nad zemí nebo prostě v situacích kdy s sebou nechcete nebo nemůžete vzít větší stativ. Provedením bývají zdrobnělinou kompaktních stativů, obvykle s nastavitelným rozevřením nohou (či spíše nožiček), dobrou nosností i tuhostí a hlavním omezením je malá výška. Složený ministativ se pohodlně vejde dovnitř fotobatohu a zabere asi tolik místa jako jeden objemnější objektiv.

Stolní stativy

Od ministativů se liší uzpůsobením k používání na pevném a rovném podkladu. Jakým je například deska stolu. Nemívají nastavitelné rozevření nožiček. Obvykle jsou nějak složitelné do co nejjednoduššího tvaru. Nosnost není oslnivá a s používáním ve větru se nepočítá - v místnostech nefouká.

Karbon nebo hliník? Anebo ještě něco jiného?

Na materiálu záleží... Nejstarší trojnožky bývaly z poctivého dřeva, doplněného kovem. Škála materiálů dnešních stativů je mnohem pestřejší.

Dřevo

Tradiční, příjemný a krásný přírodní materiál. Stativ z kvalitního, třeba jasanového dřeva, je pružný a přitom překvapivě docela lehký. Se skladností to bývá trochu horší. Zlatá éra dřevěných fotografických stativů už patří minulosti, ale své příznivce mají i dnes. Oblíbené jsou například stativy Berlebach.

Plast

Materiál nejlacinějších parodií na stativ. Vyhnete se mu velkým obloukem. Plastové trojnožky se hodí nejvýš do interiéru, kde nefouká. A jenom jako podstavec pod lehounký mikrofonek či velmi letitý fotoblesk. Nic cennějšího na plastáček nedávejte.

Hliník

Respektive jeho slitiny. Sice běžně mluvíme o hliníkových stativech, ale správně jde o mnohem tvrdší a pevnější slitiny hliníku. Nejčastěji dural (duraluminium), slitina hliníku s mědí a některými dalšími kovy (hořčík, mangan). Velmi častý materiál stativů s řadou skvělých vlastností. Relativně lehký, přitom odolný a pevný.

Hliníkový stativ je „Kostěj nesmrtelný“. Přežije relativně ve zdraví i pády či nárazy, které by karbon rozštípaly na třísky. Sice v porovnání s karbonovým stativem bude ten z hliníku ve stejném provedení těžší a s trochu horší tuhostí, na druhou stranu míívá znatelně příznivější cenu.

Hořčík, titan a další kovy

Vesměs je nenajdete v čisté podobě jako trubky nohou stativu. Hořčík se ale často používá jako materiál pro stativové hlavy a středovou část spojující nohy stativu. Je pevný, nekoroduje a váhově ještě lehčí než hliník.

Titan je neskutečný „kosmický“ materiál, pevný, lehký, nekorodující, nealergenní. Bohužel stejně tak s neskutečnou cenou. Někdy se přílastek „titán“ používá i pro stativy, které mají na povrchu jiného materiálu nanesenou jen minivrstvičku titanu. Marketingově to hezky zní, reálný přínos pro vlastnosti stativu nula nula nic.

Ocel a železo

Stativ do terénu, vyrobený čistě ze železa či oceli neuvidíte, zásadní nevýhodou takové konstrukce by byla váha. Uplatnění mají železné díly jako součást dřevěných stativů. Nevýhodou je náchylnost ke korozi.

Karbon na čediči. Stativ Manfrotto Beefree GT XPRO Carbon, postavený na podkladu z čediče. Známá Panská skála u Kamenického Šenova, krásná ukázka sloupcové odlučnosti čediče.

Sony A7R, SONY FE 100–400 mm f/4,5–5,6 GM OSS, 218 mm, ISO 100, f/8, 1/10 s

Karbon

Stativy s trubkami nohou z vrstvených uhlíkových vláken tmelených umělou pryskyřicí, jsou lehčí alternativou k hliníku. Výhodou je, krom nižší hmotnosti (zhruba o 1/3), také lepší tuhost. Nevýhodou cena, oproti hliníku o něco vyšší. Vlastnosti stativu výrazně ovlivňuje z jakého počtu vrstev jsou trubky vyrobeny (obvykle od tří do šesti, ale může to být i více) a též způsob uspořádání vláken matrice (do spirály či překřížená jsou lepší než jen uspořádaná rovnoběžně s osou trubky). Například Manfrotto vyrábí karbonové trubky tím způsobem, že jednotlivá vlákna navzájem proplétá. Stativ z takových trubek má výrazně vyšší tuhost i odolnosti a menší sklon k rozvibrování.

U solidních značek lze technické podrobnosti o provedení dohledat. Pokud výrobce uvádí v parametrech jen karbon (carbon) bez dalších detailů, minimálně zpozorněte.

Čedič neboli bazalt

Čedič je trmavá vyvřelá hornina, po roztavení z něho lze vyrábět pevná a mechanicky i chemicky velice odolná vlákna. Pár let zpátky to po nějakou dobu byl velice moderní materiál nohou stativů. Čedičové trubky nohou vycházely finančně jen o málo dráž než hliník. A přitom váha někde mezi hliníkem a karbonem. Dnes čedičový stativ v obchodě nejspíš nepotkáte. Můžete se s ním tu a tam setkat v bazarových nabídkách. Osobní zkušenost nemám, hodnotit výhodnost či nevýhodnost tudíž nebudu.

Konstrukce stativů

Trojnohý stativ se sestává z několika základních částí:

- **Nohou**
- **Středu (základny) spojující nohy dohromady**
- **(Někdy) středového sloupku (nebo též středové tyče)**
- **Stativové hlavy**

Která je buď součástí stativu nebo si ji pořizujete samostatně. Rozdělení, konstrukci a vlastnosti hlav jsme probrali ve stati o výběru stativu.

Nohy stativu

Bývají pro větší skladnost vícedílné a jednotlivé díly se bud' různě skládají nebo do sebe teleskopicky zasunují. U teleskopických provedení jsou nejčastější trubky kruhového průřezu, někteří výrobci využívají různě tvarované profily.

Teleskopické nohy mívají několik sekcí trubek, postupně ke konci nohy o stále menším průměru. Čím víc je sekcí (a délka jednotlivé sekce kratší), tím je stativ ve složeném stavu skladnější. Více sekcí se zároveň negativně podepře na tuhosti stativu. Rozumným kompromisem jsou třísekční, čtyřsekční popřípadě pětisekční nohy stativu.

Výměnné stativové slouppky. Vlevo standardní sloupek, vpravo zkrácená verze, vytočená šikovným soustružníkem z tyče hliníkové slitiny.

Střed neboli základna stativu

Spojuje nohy stativu a zároveň slouží pro připevnění stativové hlavy. Bud' přímo nese stativový šroub, na který se hlava našroubuje, nebo v sobě má zabudovaný výsuvný středový sloupek.

Střed bez slouppku, v podobě rovné plošky se stativovým šroubem uprostřed, je skvělý při fotografování nízko od povrchu terénu. Při plném rozevření nohou máte fotoaparát téměř v úrovni země.

Středový sloupek

Slouží ke změně výšky (nebo, u výklopného, ke změně polohy) bez toho, aby bylo potřeba měnit nastavení nohou stativu. Sloupek lze vysunovat bud' manuálně (po povolení aretace) nebo kličkou.

Nevýhodou stativů vybavených středovým sloupkem je větší minimální pracovní výška – při rozevření nohou dolů trčící sloupek nedovoluje snížit stativ až k zemi. Řešením je výměnný středový sloupek, dodávaný v různých délkách, včetně krátké verze. Další možností je sloupek sešroubovaný ze dvou dílů, delšího a krátkého, přičemž lze používat buď oba současně nebo samostatně jeden z nich. Anebo systém výklopného slouppku, který se překlopí do vodorovné či šikmé polohy a nebrání snížení stativu až k zemi.

Něco pro odlehčení na konec...

Vyprávění jasně tendenční, zaujaté, podporující zaběhlé stereotypy, genderově nevyvážené a naprosto nekorektní.

Pokračováním ve čtení (na vlastní nebezpečí) potvrzujete, že jste s tímto faktem seznámeni a přijímáte jej. Nepřijímáte-li, přeskočte prosím, bez dalšího čtení, až na stranu 74.

Životní etapy dlouhočasníka a jeho stativů

Stativ potřebuje fotograf, který fotografuje dlouhými expozicemi. Neboli anglicky Long Exposure Photographer. Jedno ani druhé nevyslovíte zrovna nejsnáze.

Naštěstí můžeme, v duchu tradice dobrého vojáka Švejka („Poslušně hlásím, pane obrlnjnant, že maršbatalion je maršbaťák, a marška že je marškumpačka. My to vždycky zkracujem.“) i pojmenování fotografa zkrátit. Prostě je to dlouhočasník.

Naprostá většina dlouhočasníků prochází postupně několika životními etapami. Jejich stativy s nimi.

Mladý, sotva opeřený dlouhočasník právě s bídou pracně našetřil na svůj první, již výběhový, ale stále dostatečně použitelný aparát s přijatelným sklem. Za další peníze přikoupil ND filtr, jelikož dlouhočasník bez ND filtru nemůže být seriózním dlouhočasníkem. Dálkovou spoušť nahradí samospoušť v aparátu. Zbývá poslední atribut dlouhočasníctví – stativ. Ale kde na něj vzít? Konto vybrakované jak paneláky v Mostě, čas do výplaty se vleče jako Fotošop na XPčkách a škrtnutím dvou tuctů večeří s česnečkou se stejně nic moc neušetří.

Nastupuje „česká cesta“ IGD (igelitka-guma-dosyp). Tuzemská verze „rýžového stativu“ je takzvaný stativ pískovo-igelitkový. Tašek igelitek se všude povaluje plno a písek, na rozdíl od rýže, nic nestojí. Funguje to. Aparát bytelně zabořený do igelitkového povrchu drží, samospoušť pípá a dlouhočasník cítí se býti novým Anselem. Adamsem.

Po několikerém protržení stativu pískovo-igelitkového opouští dlouhočasník (stále ne úplně opeřený) koncept nejlevnějšího stativu. Přestává být vystopovatelný sledováním cestiček rozsypaného písku. S úlevou oželí kluzký plastový povrch. A vrhá se do „Hama“ éry, neboli životní etapy vzpěrově trojnožičkové. Po výplatě pořizuje tři kila brambor, česnek na česnečku a trojnohou plastovou příšerku, jejíž nožičky před zborcením zachraňuje zpevnění vzpěrami. Na rovné podlaze obludka nejen stojí, ale dokonce je i pozoruhodně stabilní.

Nedočkavý dlouhočasník vyráží do ulic. Vrací se rozzářený, s plnou paměťovou kartou. Na níž i po promazání neostrého stále ještě několik použitelných snímků zbývá.

Nadšení vydrží do prvního větrného dne. Mraky po nebi letí jako zběsilé, na hladině řeky vítr žene proti náplavce skvělé vlny. Všechno je v pohybu a divokém tanci. Včetně dlouhočasníkova plastáčku. Dlouhočasník sklapne vzpěry, zasune nožičky a pod pádícími mraky kráčí k domovu.

Je zádumčivý.

Přeskočme v čase rovnou o několik let kupředu. Dlouhočasník je mladým a perspektivním pracantem v prosperující firmě. Plánuje vyměnit bydlení v pronajaté místnosti za vlastní garsonku.

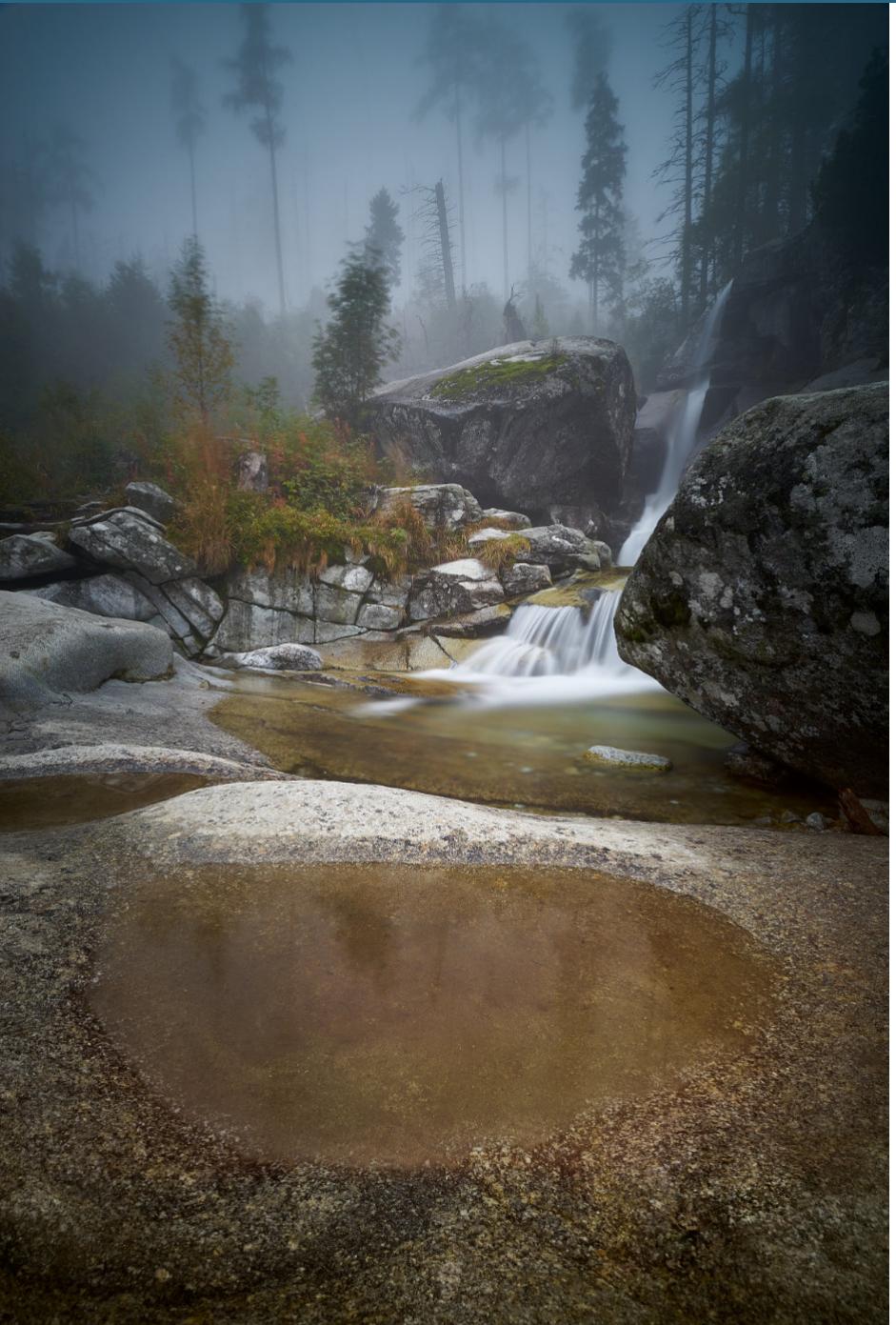
Aby nežil jen prací, chodívá dlouhočasit alespoň po večerech a o víkendech. S sebou Manfrotto stativ řady 190. Zlatou střední cestu mezi vysněnou trojnožkou, kterou by rád a zůstatkem na účtu po zaplacení nájmu, inkasa a spoření na garsonku. A užívá si dlouhých časů i toho, že se už nemusí vztekat se stativovými provizorií.

Posuňme se o dalších pár let. Dlouhočasník je zkušeným a dobře zaplaceným pracovníkem. Jsa atraktivní, ale dosud neskolenou kořistí, zvládá mistrně úniky před lovícími svobodnými Homo sapiens samičkami. Z poněkud těsnějších stěn své garsonky vyráží o volných dne za nekonečnou dlouhočasovou svobodou širé krajiny. S pocity sira Hillaryho stoupá na horské štíty. Vybaven sadou skvělých profesionálních skel a nejnovějším aparátem čeká na vycházející slunce. Spokojeně za novým a doopravdy výborným Gitzo stativem mrzne při focení startrails nad zasněženou plání. Vlhčen tříští vodopádů dlouze rozmažává vodu do surrealisticky snové podoby.

S poznáním, že jeden stativ nestačí, pořizuje ještě druhou, špičkovou, lehoučkou (a superdruhou) karbonovou cestovní trojnožku. A třetí, s polohovatelným středovým sloupkem, pro fotovýpravy do makrosvěta.

Roky dlouze ubíhají dál. Dlouhočasník na své fotocestě stihl prostřídat několik rozličných stativů a těl fotoaparátů i samiček. Jsa nakonec polapen dlouhočítající a obzvláště vytrvalou samičkou, věnuje čas potomkovi a dlouhočasí jen příležitostně. Učí se u vodopádů fotit dlouhé expozice, raději hodně krátce. Tak krátce, aby zároveň stíhal chytat potomka, už už padajícího do tůně mezi skokany. Skokani plavat umí...

Chystaje upgrade ted' už víc než těsné garsonky za větší příbytek, zredukuje z finančních i prostorových důvodů dlouhočasník s těžkým srdcem flotilu trojnožek na jeden až dva stativy. Ponechává si ty nejlepší, naštěstí už dříve pořízené. Ted' by mu jejich koupě z rodinného rozpočtu doopravdy neprošla.

Rodinný život dlouhočasníkovi svědčí. Což se projevuje vyšší hmotností a nižší nosností. Dlouhočsníka, nikoli stativu. Když těžkne fotograf, musí hubnout trojnožka. V zájmu zachování přijatelných parametrů celku obětuje dlouhočasník nejstabilnější stativ. Nostalgicky zamáčkne slzu dojetí a s těžkým srdcem jej pošle do světa. K radosti některého z mladších a fyzicky zdatnějších dlouhočasníků, jemuž nečekaně štědrý osud náhle přihrál tenhle dar z druhé ruky.

Odrůstající, rychlé a pubertácky rádobysamostatné potomstvo stále častěji odmítá trávit volné chvíle s nemožně a staromódně zpomaleným otcem dlouhočasníkem. Dřív či později dojde na oddelení tématické, časové i prostorové. Jak odseparované mládí, tak poklidné dlouhočasnictví se poté spokojeně věnuje každé svým vlastním zálibám.

Dlouhočasník má kvalitní a kompaktní stativ, který mu skvěle vyhovuje nosností, stabilitou i váhou. Zajede si konečně vyfotit zpomalené mraky nad malebným kostelíkem v Dolomitech, o kterém vždycky snil a doted' viděl jen na cizích snímcích. Východ slunce nad středomořským pobřežím. S několika dalšími dlouhočasníky si užívá zeleň aurory borealis na Lofotech. „Carpe diem“. A také „festina lente“. Není kam se hnát...

Přepeřené a osamostatněné potomstvo definitivně vylétlo z hnízda. Občas se do něho vrací i s nejmladší generací. Dlouhočasník svůj volný čas dělí mezi dlouhé expozice a děti svých dětí. Nádherné je oboje.

A když vnouče přinese podzimního dlouhočasníckého panáčka s fotoaparátem z kostičky kůry, objektivem ze žaludové číšky a stativem z kaštana, zamáčkne dojatý dlouhočasník slzu. Postaví figurku na náplavku, rozloží svůj opravdový stativ s fotoaparátem a nechá zvědavé vnouče zmáčknout dálkovou spoušť.

Společně si pak prohlíží perfektně ostrého fotokaštánka na pozadí dlouhočasově rozmazané vody. Vnouče se nadšeně dožaduje pokračování ve foci. Potěšený dlouhočasník rád vyhoví. Vidí, že dlouhočasnická tradice bude pokračovat. A děkuje za to, že mu osud vrchovatě dopřává štěstí být dlouhočasníkem.

Co poprát závěrem?

Aby vám tenhle fototahák pomohl vybrat výborný stativ přesně podle vašich představ. Abyste jej pořídili už napoprvé. A aby vám ten stativ dlouho a vždycky dobře sloužil.

Tak jako mně. Vězte, že všechny snímky v tomto „fototaháku“ byly pořízené za pomoci stativu.

Jiří Skořepa

O autorovi

Fotografování se věnuji přes 35 let. Nejdříve na klasický černobílý i barevný kinofilm a svitek, od roku 2003 digitálně. Od značky Olympus jsem roku 2005 přešel k Nikonu a poté v roce 2016 na bezrcadlovku Sony A7.

Spolupracuji s českým výrobcem profesionálních fotografických filtrů panem Vladimírem Fučíkem – VFFOTO.

Moderní fotovýbavu doplňuji historickými manuálními objektivy. Obvykle nemají perfektní ostrost, ale vyvažují to osobitým charakterem kresby s nádechem nostalgie časů Pentaxů, Zenitů a Praktic.

Dlouhodobě se věnuji dvěma svým projektům: Volně rostoucím evropským orchidejím a zimujícím netopýrům. Speciální oblastí mého zájmu je klasická stereofotografie.

Každoročně v dubnu pořádám jak pro začínající, tak i pro zkušené fotografy workshop fotografování krajiny a divokých orchidejí v jižní Itálii.

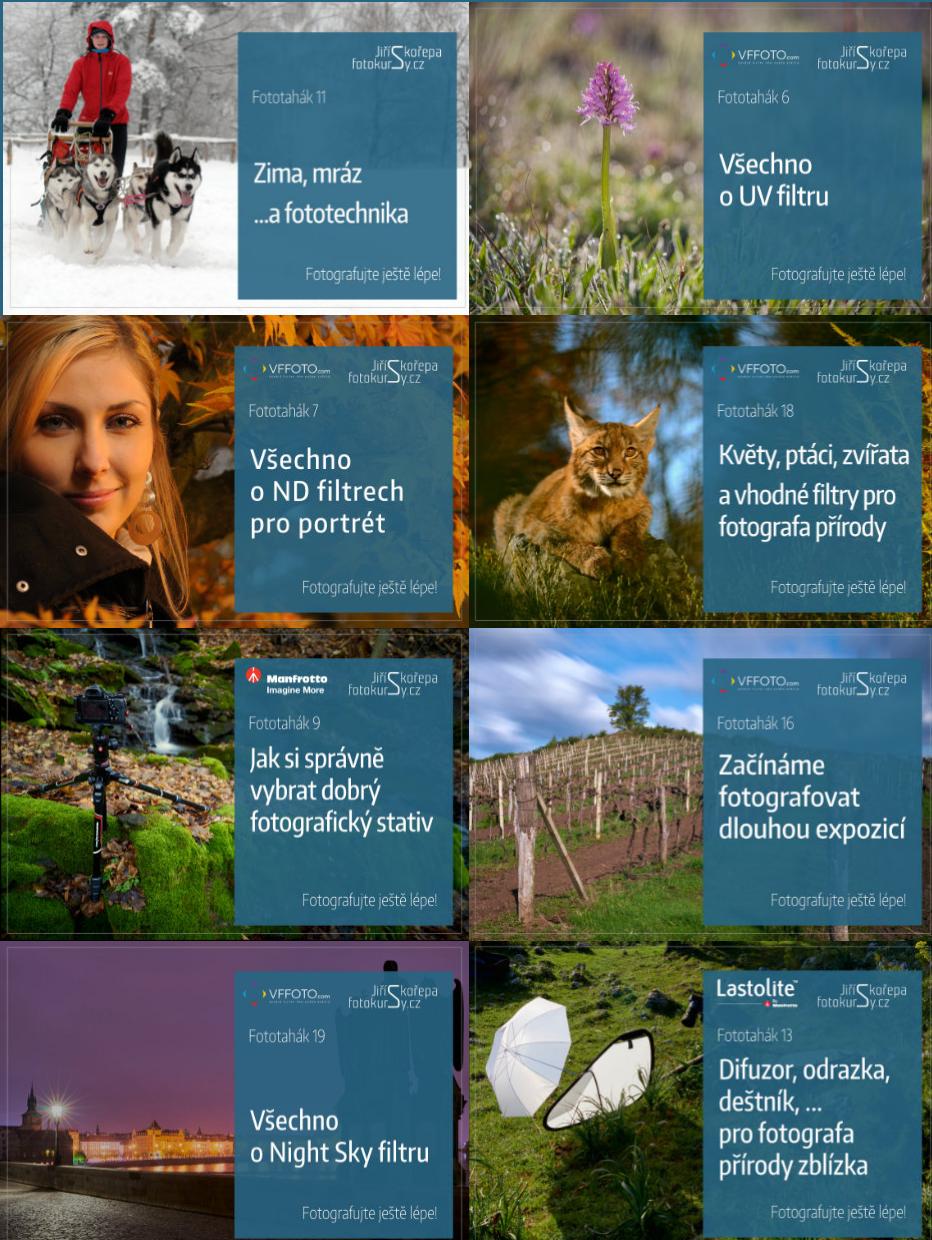
Provozuji webstránky www.skorepa-photo.com, www.starosklicka.cz, www.orchidaceae.cz, www.fotokursy.cz a www.fototahaky.cz.

Kontakt:

Jiří Skořepa

+420 702 999 521

jiri@skorepa-photo.com

e-booky pro fotografy

O projektu „Fototaháky“

Jak „fototaháky“ vznikly? Fototaháky je můj původní nápad. Nejprve jsem je připravoval pro účastníky mých individuálních kursů fotografování. Líbily se a tak jsem se rozhodl nabídnout je volně ke stažení všem.

Při psaní fototaháků vycházím z vlastních zkušeností a praxe fotografa. Doprovodné fotografie jsou z mého archivu. A proč je nejvíc ze stávajících fototaháků věnováno filtrům? Jednoduše mám k fotografickým filtrům blízko profesně a díky tomu i hodně zkušeností s nimi. V budoucích fototahácích se podíváme třeba na výběr vhodného fotobatohu, drobné fotopříslušenství, staré manuální objektivy nebo různé fígle a triky, které mohou fotografovi usnadnit život.

Copyright a užití „fototaháků“

„Fototaháky“ jsou mým autorským dílem a jejich vytváření mne stojí nemálo času. Na „fototaháky“ se vztahují autorská práva (copyright). Pro osobní užití je nabízím zdarma. Pro jiné účely je třeba podmínky užití dojednat předem. Fototaháky (ani jejich části) není dovoleno bez mého souhlasu kopírovat na jiné weby.

Máte zájem o komerční užití fototaháků, částí textu nebo některou fotografií? Chtěli byste se stát partnerem či sponzorem některého z dalších fototaháků? Napište mi nebo zavolejte.

Kontakt:

Jiří Skořepa

+420 702 999 521, +420 727 803 355

jiri@skorepa-photo.com

O značce Manfrotto

Zakladatelem Manfrotto je italský fotoreportér Lino Manfrotto, který, ve spolupráci s technikem Gilbertem Battocchiem, uvedl v roce 1974 na trh první stativ pro fotoaparáty pod značkou Manfrotto. Dnes Manfrotto v řadě výrobních závodů produkuje profesionální stativy střední a vyšší třídy, má vlastní vývoj a zaměstnává špičkové konstruktéry.

Krédem Manfrotto jsou **kvalita, design** a plná **podpora uživatelů**.

Kvalita. Stativy Manfrotto se dodnes vyrábí v Itálii za dodržení nejpřísnějších výrobních postupů a s využitím nejkvalitnějších materiálů, prověřených jak v testech, tak i řadou let v každodenní profesionální fotografické praxi. Manfrotto je několikanásobným vítězem prestižního ocenění kvality TIPA Awards.

Design. Spolu s funkčností je v dnešní době neméně důležitý kvalitní decentní design. Manfrotto je několikanásobným držitelem ocenění IF design award a RedDot design award.

Podpora uživatelů. Manfrotto poskytuje na své výrobky prodlouženou záruku (až deset let po registraci produktu u výrobce) a kompletní pozáruční servis včetně dodávek náhradních dílů (dokonce po dobu osmi let od ukončení výroby). Stativy Manfrotto lze kompletně rozebrat, vycistit, promazat a složit i v domácích podmírkách.

Manfrotto v České republice

Výhradní zastoupení Manfrotto pro Českou republiku a Slovenskou republiku
Stedis s.r.o.,

web www.stedis.cz, www.stedis.sk

e-mail info@stedis.cz   telefon +420 602 578 878

